

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

BAKALÁRSKA PRÁCA

Analýza vývoja poistného trhu na Slovensku

Katedra matematické analýzy a aplikací matematiky

Vedúci bakalárskej práce: **RNDr. Ondřej Pavlačka, Ph.D.**

Vypracoval: **Dominick Ivan**

Študijný program: B1103 Aplikovaná matematika

Študijný obor: Matematika-ekonomie se zaměřením na bankovníctví/pojišťovnictví

Forma štúdia: prezenčná

Rok odovzdania: 2021

BIBLIOGRAFICKÁ IDENTIFIKÁCIA

Autor: Dominick Ivan

Názov práce: Analýza vývoja poistného trhu na Slovensku

Typ práce: Bakalárska

Pracovisko: Katedra matematickej analýzy a aplikácií matematiky

Vedúci práce: RNDr. Ondřej Pavlačka, Ph.D.

Rok obhajoby: 2021

Abstrakt: Táto bakalárska práca sa zamierava na analýzu a vývoj poistného trhu na území Slovenska. Práce najskôr predstavuje poistný trh, následne historický vývoj poistného trhu na území dnešnej Slovenskej republiky. V poslednej časti tejto práce je pomocou vybraných poistných veličín analyzovaný a zhodnotený stav slovenského poistného trhu, ktorý je porovnávaný s Českou Republikou.

Kľúčové slová : poisťovníctvo, poistný trh, vývoj poisťovníctva, analýza poistného trhu, slovenský poistný trh, história slovenského poistného trhu, technické poistné, náklady na poistné plnenia

Počet strán: 56

Počet príloh: 1

Jazyk: slovenský

BIBLIOGRAPHIC IDENTIFICATION

Author: Dominick Ivan

Title: Analysis of development of insurance market in Slovakia

Type of thesis: Bachelor's

Department: Department of Mathematical Analysis and Application of Mathematics

Supervisor: RNDr. Ondřej Pavlačka, Ph.D.

The year of presentation: 2021

Abstract: This bachelor thesis is focused on analysis and development of insurance market in Slovakia. At the beginning of the thesis, the basic terms of insurance market are presented. Subsequently, history of Slovak insurance market is described. The final part of the thesis demonstrate and analyze the insurance variables that are important to evaluate the situation in Slovak insurance market and these variables are compared with Czech Republic.

Key words: insurance, insurance market, development of insurance, analysis of insurance market, Slovak insurance market, history of Slovak insurance market, insurance premium, insurance claims

Number of pages: 56

Number of appendices: 1

Language: Slovak

Prehlásenie

Prehlasujem, že som bakalársku prácu spracoval vlastnoručne pod odborným vedením pána RNDr. Ondreja Pavlačku, Ph.D. a všetky použité zdroje som uviedol v zozname literatúry.

V Olomouci dňa

.....

podpis

Obsah

Úvod	7
1 Poistný trh	8
1.1 Základné pojmy	8
1.2 Základy fungovania poistného trhu	11
2 História poistného trhu na Slovensku	14
2.1 Predrepublikové obdobie	14
2.2 Medzivojnové obdobie	22
2.3 Obdobie socializmu	26
2.4 Obdobie po roku 1993	29
3 Analýza situácie na slovenskom poistnom trhu	31
3.1 Technické poistné	31
3.2 Náklady na poistné plnenia	35
3.3 Počet zmlúv	37
3.4 Delenie a pomer poistných produktov v životnom a neživotnom poistení	39
3.5 Koncentrácia poistného trhu	47
3.6 Poistenosť na poistnom trhu	49
3.7 Prepoistenosť na poistnom trhu	49
3.8 Technické rezervy	50
3.9 Počet poisťovní	52
Záver	54
Literatúra	55

Pod'akovanie

Rád by som sa na tomto mieste poďakoval vedúcemu mojej bakalárskej práce RNDr. Ondrejovi Pavlačkovi, Ph.D. za pomoc, cenné rady, odborné vedenie a za čas, ktorý mi venoval pri konzultáciách.

Úvod

Cieľom mojej práce je skúmanie analýzy vývoja poistného trhu na Slovensku pomocou vybraných poistných veličín s následným porovnaním s Českou Republikou spojeného s teoretickým opisom histórie poistného trhu na území Slovenska.

Poistovníctvo a poistný trh celkovo sú odvetvia, ktoré sú priamo spojené s bežnými ľuďmi. Ľudia si denne uzatvárajú nové poistné zmluvy vyberajúc pritom zo stoviek poistných produktov a niekoľkých poisťovní. Či už ide o dobrovoľné či povinné poistenie. Azda každý človek má približnú predstavu o tom, ako poisťovňa funguje, respektíve, ako si zjednať poisťku. V súčasnosti je to dokonca možné už aj cez internet. No nie vždy to bolo tak jednoduché. Tento sektor finančného trhu si v minulosti prešiel zložitými obdobiami ako aj viacerými svetlými udalosťami, ktoré pomohli jeho rozkvetu. Celý tento proces trval tisíce rokov. Trnistá cesta od prvých vzájomných poisťovacích spolkov až po novodobé fungovanie poistného trhu.

Moja bakalárska práca je rozdelená do troch častí. V prvej časti si zavedieme poistný trh a poisťovníctvo v teoretickej rovine pomocou základných pojmov pre lepšie a zrozumiteľnejšie pochopenie vysvetľovanej problematiky. V druhej časti si bližšie objasníme zrod, históriu a vývoj poistného trhu na Slovensku. Opíšeme si vznik poisťovníctva na Slovensku v stredovekom kráľovskom Uhorsku, neskorší nezáujem Uhorského dvoru o zakladanie poisťovní v 17. a 18. storočí a napokon rozmach poisťovní začiatkom 20. storočia. Neúspešné pokusy o založenie národnostne slovenskej poisťovne v uhorskej monarchii. Následne budú opísané podmienky v medzivojnovom období počas 1. Československej Republiky a v období monopolizovaného poistného trhu v socializme. Koniec kapitoly bude venovaný najzásadnejším zmenám na novom kapitalistickom poistnom trhu po roku 1989.

V poslednej časti pomocou vhodných graficky spracovaných kvantitatívnych ukazovateľov ako sú: technické poistné, náklady na poistné plnenia, počet uzatvorených zmlúv, delenie a pomer poistných produktov na životnom a neživotnom poistení, koncentrácia poistného trhu, poistenosť, prepoistenosť, stav technických rezerv a počet poisťovní zhodnotíme vývoj a situáciu na slovenskom poistnom trhu a následne ho porovnáme s Českou Republikou.

1 Poistný trh

Informácie v tejto kapitole boli spracované podľa zdrojov [1-10].

1.1 Základné pojmy

Poistenie je efektívny spôsob tvorby a využitia finančných rezerv k úhrade peňažných potrieb ekonomických subjektov, ktoré sú v jednotlivých prípadoch výskytu náhodné, celkovo však odhadnuteľné.

V druhom spôsobe definovania popisujeme *poistenie* ako finančnú službu poskytovanú na poistnom trhu. Poistenie je možné poskytovať na základe záujmu klienta (v dobrovoľnom poistení) alebo na základe stanovenia zákonom (v povinnom poistení). V prípadoch, keď je poskytovanie služieb nevyhnutné z hľadiska verejného záujmu, je poistník nútený si poistenie zaobstarat'. Pri dobrovoľnom poistení sa k poisteniu pristupuje princípom dobrovoľnosti. Ďalším princípom uplatňovaným na poistnom trhu je vo väčšej miere venovaná nasledujúca podkapitola.

Poistenie sa delí na životné a neživotné poistenie. *Životné poistenie* kryje riziká finančných dôsledkov spojených so životom človeka. *Neživotné poistenie* je v jednoduchosti definované ako ľubovoľný poistný produkt, ktorý nepatrí do životného poistenia. Vzhľadom k analýze v tretej kapitole je potrebné zadefinovať si poistné produkty.

Medzi produkty životného poistenia podľa vykazovania platného do roku 2016 patrili: *pripoistenie*, *poistenie na prípad smrti alebo dožitia*, *unit-linked poistenie* a *dôchodkové poistenie*. *Poistenie na prípad smrti alebo dožitia* je zmiešané poistenie. Pri tomto poistení sa poisťovňa zaväzuje k vyplateniu určitej poistnej čiastky poistníkovi alebo v prípade jeho smrti oprávnenej osobe. *Unit-linked poistenie* je investičné životné poistenie, ktoré spája prvky životného poistenie spolu s kolektívnym investovaním. *Dôchodkové poistenie* je typické pravidelným vyplácaním dávok. Delí sa na 2 typy: starobné a invalidné poistenie.

Od roku 2016 patrili medzi produkty životného poistenia: *zdravotné poistenie*, *poistenie s podielom na zisku*, *index-linked a unit-linked poistenie*, *anuity vyplývajúce z poistných zmlúv o neživotnom poistení a súvisiace so záväzkami vyplývajúcimi zo zdravotného poistenia a ostatné životné poistenia*. Index-linked poistenie je poistenie,

ktorá ponúka poisťníkovi zhodnotenie jeho finančných prostriedkov na základe vývoja podkladového aktíva. Toto poistenie je väčšinou spájané s poistením pre prípad smrti. *Zdravotné poistenie* je poistenie vyhradené pre zabezpečenie potrebnej zdravotnej starostlivosti. *Anuity* vo všeobecnosti označujú pravidelné splátky poisťného skladajúce sa z časovej hodnoty peňazí, úroku a budúcej hodnoty peňazí. *Poistením s podielom na zisku* je myslené vyplatenie podielu na prebytku zo zhodnotenia peňazí z poisťného. Medzi ostatné životné poistenia patria tie produkty, ktoré neboli zaradené do vyššie uvedených skupín. Ide napríklad o poistenie študijných nákladov či pohrebne poistenie.

Do roku 2016 boli v rámci neživotného poistenia vykazované: *poistenie úrazu, poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, poistenie škôd na pozemných dopravných prostriedkoch, poistenie škôd na iných ako pozemných dopravných prostriedkoch, poistenie zodpovednosti dopravcu, poistenie majetku, všeobecné poistenie zodpovednosti za škodu, poistenie úveru a fin. strát, poistenie právnej ochrany, asistenčné poistenie, aktívne zaistenie (od roku 2008) a ostatné poistenia (do roku 2008)*. *Aktívne zaistenie* je vedené zaist'ovňami, ktoré preberajú od druhých poisťovní riziká. *Poistenie škôd na pozemných dopravných prostriedkoch* sa delí na povinné zmluvné poistenie a havarijné poistenie. Povinné zmluvné poistenie si je povinný uzatvoriť každý držiteľ motorového vozidla, zatiaľ čo havarijné poistenie je komerčné poistenie uzatvárané na základe dobrovoľnosti. *Poistenie zodpovednosti za škodu* kryje náklady za škodu spôsobenú poistenou fyzickou či právnickou osobou. Pod pojmom *ostatné poistenia* definované Národnou Bankou Slovenska sa myslia zmluvy neuzatvorené podľa európskeho štandardu IFRS 4. Jedná sa o servisné zmluvy, ktoré sú spojené s poskytovaním služieb pre poisťníka.

Od roku 2016 sa aj neživotnom poistení z dôvodu regulácie podľa metodiky Solvency II zmenilo vykazovanie poisťných produktov. Boli vykazované: *poistenie liečebných nákladov, poistenie zabezpečenia príjmu, poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ostatné poistenie motorových vozidiel, námorné letecké a dopravné poistenie, poistenie proti požiaru, poistenie všeobecnej zodpovednosti, poistenie úveru a kaucie, poistenie právnej ochrany, asistenčné služby a rôzne finančné straty*. V nasledujúcom odseku budú vysvetlené tie poisťné produkty, ktorých názov neúplne vysvetľuje rozsah a význam daného produktu, čo by mohlo v 3. kapitole viesť k problémovému porozumeniu rozboru daných veličín.

Asistenčné služby sú určené na pomoc motoristom v rámci nejakého problému či poruchy motorového vozidla na cestnej komunikácii. *Poistenie všeobecnej zodpovednosti* pokrýva škody na finančnom majetku či na zdraví spôsobené tretej osobe počas výkonu pracovnej činnosti. *Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla* pokrýva škody a prípadne liečebné náklady spôsobené vodičom motorového vozidla. *Poistenie úveru a kaucie* pokrýva náklady spojené so splátkami úveru v prípade vzniku nepredvídaných okolností u poistníka.

Poistný trh je systém na organizovanie poistných vzťahov, v ktorom dochádza k nákupu a predaju poisťovacích služieb ako tovaru. Formuje sa ich ponuka a dopyt. Objektívnym základom pre rozvoj poistného trhu je potreba vznikajúca v procese reprodukcie s cieľom zachovať kontinuitu tohto procesu, ktorá je vyjadrená v poskytovaní finančnej pomoci ľuďom v prípade nepredvídaných udalostí.

Subjektmi poistného trhu:

- Na strane ponuky: poisťovne, zaist'ovne osoby a sprostredkovatelia poistenia
- Na strane dopytu: fyzické a právnické osoby či rôzne združenia
- Ďalšie subjekty: Poisťovací ombudsman, asociácie poisťovní, Národná Banka Slovenska

Poistné je cena za poistnú ochranu. Poistník sa podpisom poistnej zmluvy zaväzuje platiť poistné v stanovených intervaloch. Delí sa na jednorázové a bežné podľa toho či sa celé zaplatí na začiatku poistnej doby alebo v pravidelných intervaloch, ktoré nazývame poistným obdobím. Poistné ďalej rozdeľujeme na bruttopoistné a nettopoistné. Brutto pojistné je suma platená poistníkom poisťiteľovi, ktorá zahŕňa netto poistné, kalkulované správne náklady a kalkulovaný zisk. Netto pojistné je časť brutto poistného, ktorá je vyhradená ku krytiu výdajov poisťovne spojených s hradením poistných plnení vrátane tvorby rezerv. Veľmi dôležitým pojmom pre nás bude *technické poistné*. Technické hrubé pojistné zahŕňa všetky čiastky splatné v danom účtovnom období podľa poistných zmlúv bez ohľadu na skutočnosť, či sa tieto čiastky vzťahujú celkovo alebo len z časti k ďalšiemu účtovnému obdobiu. Predpísané poistné, ktoré podľa uzatvorených poistných zmlúv časovo zodpovedá prebiehajúcemu účtovnému obdobiu, sa nazýva *zaslúžené poistné*.

Technická úroková miera je úroková miera použitá na zhodnotenie poistných rezerv v životnom poistení, na ktoré má poistník nárok.

Poistovatelia sú právnické osoby, ktoré majú štátnu licenciu na vykonávanie poisťovacích operácií a na organizáciu vytvárania a čerpania poistného fondu. Poisťovateľmi môžu byť štátne poisťovacie organizácie, akciové poisťovacie spoločnosti, vzájomné poisťovacie spoločnosti a poisťovacie združenia.

Poistenci sú právnické osoby a fyzické osoby s poistným záujmom, ktoré vstupujú do vzťahu s poisťovateľom na základe uzatvorenia poistnej zmluvy.

Poistený je občan, ktorému zo skutočnosti uzavretia poistnej zmluvy vzniká v prípade nastania poistnej udalosti právo na poistné plnenie.

Poistná zmluva je zmluva medzi poisťovateľom a poistníkom o poistných službách, v ktorej poisťovateľ berie na seba zodpovednosť v prípade vzniku náhodnej udalosti poskytnúť v zjednanom rozsahu *poistné plnenie* a poistník sa zaväzuje platiť poisťovateľovi *poistné* v dohodnutej výške a termínoch.

Zaistenie je tzv. *opakované poistenie*. Princíp spočíva v tom, že poisťovňa prenesie časť finančne náročného rizika, ktoré vyplýva z poistných zmlúv na bremeno zaistovateľa.

Poistný pool je zoskupenie poisťovacích spoločností, ktoré uzatvára dohodu o vzájomnej spolupráci v rámci krytia väčších rizík, ktoré by samostatne jednotlivé poisťovne neunesli.

1.2 Základy fungovania poistného trhu

Kvôli lepšiemu pochopeniu uvedenej problematiky vysvetlíme faktory ovplyvňujúce poistný trh. Tie delíme na:

1. Exogénne (vonkajšie)
 - a. Objem HDP
 - b. Úroveň inflácie
 - c. Počet obyvateľov
 - d. Úroveň nezamestnanosti a jej vývoj
 - e. Príjmy obyvateľov
 - f. a iné

Exogénne faktory sú faktory, ktoré nie sú priamo ovplyvňované poistným trhom. Rast objemu HDP a celkovo navýšenie ekonomickej aktivity priamo vplýva aj na rast poistného trhu. Vyššia úroveň ekonomiky môže znamenať aj prudší technologický vývoj, s ktorými prichádza aj väčšia pravdepodobnosť rizika, z čoho následne vyplýva dopyt po poistnom produkte kryjúcom odpovedajúce škody. Inflácia má opačný efekt ako HDP. Jej prílišný nárast môže na trhu spôsobiť pokles dopytu po poistných produktoch. Proti riziku silnej inflácie sa dá brániť tzv. *indexáciou* poistnej zmluvy. Počet obyvateľov a jeho štruktúra je veľmi dôležitým faktorom v rámci určovania výšky poistného či dôchodku, ktoré sa určujú z veľkej časti na základe úmrtnostných tabuliek. Úroveň nezamestnanosti a príjmy obyvateľov sú faktory, ktorého majú poisťovníam pomôcť prispôbiť sa poistných potrebám v rámci danej oblasti.

2. Endogénne (vnútorné)

- a. Činnosť SLASPO (Slovenskej asociácie poisťovní)
- b. Dopyt o poistné produkty vytváraný poisťníkmi
- c. Sprostredkovateľská činnosť a jej kvalita
- d. Regulácia poistného trhu dozorným orgánom

Vnútorné faktory sú priamo spojené s poistným trhom. Činnosť Slovenskej asociácie poisťovní má na starosti zastupovanie jej členov v rámci rokovaní s orgánmi štátnej správy. Taktiež sa zaoberá školením pracovníkov ako sú napr. sprostredkovatelia či poistní matematici. Čo sa týka dopytu vytváraný poisťníkmi, ten je práve vytváraný záujmom o konkrétne poistné služby. Ďalším dôležitým faktorom je činnosť sprostredkovateľov, ktorí svojim pôsobením vytvárajú akýsi medzičlánok medzi poisťníkmi a poisťovňami. Pomocou svojich agentov, ktorí sú v blízkom kontakte so záujemcami o poistenie majú väčšiu možnosť objaviť nový dopyt po poistení, čím pomáhajú poisťovňam v rozširovaní svojej aktivity. Regulácia poistného trhu štátnym orgánom má na starosti zmeny v oblasti legislatívy, čím výrazne ovplyvňuje štruktúru a vývoj poistného trhu.

Princípy poistného trhu sú určené všeobecnými podmienkami vývoja a stavu ekonomiky. Jedným zo základných princípom fungovania poistného trhu je demonopolizovaná podnikateľská činnosť v oblasti poisťovníctva. Implementácia tohto

princípu znamená, že poisťovacie činnosti na trhu môžu spravovať akékoľvek poisťovacie spoločnosti spĺňajúce podmienky a zákony určené zákonodarným orgánom štátu, v ktorom chcú prevádzkovať poisťovaciu činnosť.

Dôležitým princípom formovania a rozvoja poisťného trhu je konkurencieschopnosť poisťovacích spoločností v poskytovaní poisťovacích služieb, prilákanie potencionálnych záujemcov a mobilizácia prostriedkov pre poisťovacie fondy. Sloboda tvorby cien vyjadrená slobodou stanovovania sadzieb pod vplyvom ponuky a dopytu vytvára podmienky pre to, aby poisťovne mohli konkurovať v rámci prilákania poistencov.

Túto konkurenciu môžeme vyjadriť v podobe výhodných ponúk pre poistníkov v podmienkach uzatvárania poisťných zmlúv, platieb poisťného ako aj výplat poisťného plnenia vhodných pre konkrétne sociálne skupiny obyvateľstva.

Princíp konkurencie v poistení sa v nevyhnutných prípadoch prelína s princípom spolupráce medzi poisťovateľmi, najmä pri zaistení alebo spolupoistení veľkých rizík. Takáto spolupráca poisťovní vedie k rozvitiu poisťného trhu, hlavne vo forme zaistenia, k vytvoreniu poisťovacích poolov, fondov a asociácií.

Ďalším princípom fungovania trhu je *princíp slobodného výberu poistníkov* v podmienkach poskytovania poisťovacích služieb, foriem a predmetov poistenia. Jeho realizácia si vyžaduje bohatú škálu ponúkaných poisťovacích služieb, rozumnú kombináciu povinných a dobrovoľných foriem poistenia na trhu a neustály rast možností a spôsobov krytia rôznych druhov škôd.

Ďalším dôležitým princípom poistenia v podmienkach poisťného trhu je *princíp nádeje a garancii poisťnej ochrany*, ktorá je založená na právnom základe. Vytvára mechanizmus registrácie poisťovní, dodržovania práv poistníkov a solventnosti poisťovní.

Uvedieme ešte *princíp transparentnosti*, ktorý umožňuje záujemcovi o poistenie vybrať podľa vlastného uváženia poisťovňu, pomocou zväčšovania rozsahu zverejňovaných informácií o konkrétnej poisťovni a ňou ponúkané poisťné produkty tak, aby tieto informácie boli dostupné a zrozumiteľné aj pre laickú verejnosť.

2 História poistného trhu na Slovensku

Táto kapitola prinesie popis histórie rozvoja poisťovníctva a poistného trhu na území Slovenskej republiky rozdelený do 4 podkapitol podľa jednotlivých období. Udalosti uvedené v tejto kapitole boli spracované pomocou zdrojov [3], [4], [5]. Zmeny po kapitalistickom prevrate boli vypracované s pomocou zdrojov [12], [13]. Obdobie po roku 1993 bolo spracované na základe zdrojov [26-28].

2.1 Predrepublikové obdobie

Slovensko bolo do roku 1918 časťou kráľovského Uhorska, v ktorom zaostávala industrializácia a kde slovenský ľud trpel národnostným útlakom. Ďalším výrazným problémom pre rozvoj bola rozdielnosť administratívnych celkov (najmä iné zákony a daňový systém). Tieto nešvary boli veľkým mínusom pre prirodzený rozvoj poisťovníctva v Uhorsku (a teda aj na Slovensku). Väčší rozvoj poistného trhu nastal až v 2. polovici 18. storočia.

Prekážkou prívetivého vývoja poistného trhu na Slovensku v období feudalizmu bol nerozvinutý finančný systém - nedostatok kapitálu, nedostatok peňažných ústavov a existencia právneho inštitútu avicity, v dôsledku ktorého nechceli zahraničné spoločnosti vstúpiť na uhorský poistný trh.

Obdobie do roku 1848

Uhorsko do 19. storočia bolo, čo sa týka poisťovníctva, zaostalou monarchiou. Napríklad o poistnú vedu, ktorá mala slúžiť ako náučný podklad pre lepší chod poisťovní, nejavila monarchia záujem na rozdiel od jej susedov.

Zrod slovenského poisťovníctva môžeme pozorovať už koncom 13. storočia v stredovekých mestách, kde vzhľadom k násilnému vládnutiu feudálov bola potrebná stavovská spolupatričnosť. Vznikali rôzne skupiny ako gildy, cechy či iné spolky. Počiatky podporných činností pozorujeme už v stredovekých náboženských bratstvách vedené cirkvou. Ich úlohou bolo okrem ich pôvodného náboženského poslania aj podporná a charitatívna činnosť. Vznik prvých slovenských bratstiev sa datuje v 13. storočí v období nemeckej kolonizácie.

Avšak cechy, gildy, bratstvá a iné spolky mali len obmedzené finančné možnosti. Už v polovici 18. storočia neboli spôsobilé v súvislosti s veľkými požiarimi dostatočne pokrývať poistné potreby obyvateľstva. Aj z tohto dôvodu sa zrodila prvá poisťovňa na Slovensku (a zároveň aj v Uhorsku) v oblasti požiarneho poistenia. A preto bolo možné pozorovať priaznivejšie podmienky pre rozkvet poisťovníctva v mestách so zvýšenou koncentráciou obyvateľstva, v ktorých vznikli obrovské požiare ako napríklad Banská Bystrica či Prešov.

V polovici 18. storočia vznikol požiarly poisťovací spolok, v období keď 13 spišských miest bolo pod nadvládou poľského kráľa. Poľskí panovníci začiatkom 18. storočia vydávali obyvateľom zálohovaných spišských miest nariadenia, aby sa v prípade väčších požiarov navzájom podporovali. Magistrát Spišskej Novej Vsi stanovil na základe jedného takého nariadenia povinný príspevok každého mesta. Mestská rada v Spišských Vlachoch po veľkom požiari v roku 1735 rozhodla po odhadnutí výšky už o tom, aká suma odškodnenia mala pripadnúť na jednotlivé mestá. Za týmto rozhodnutým sa viditeľne skrývala idea poisťovania.

Požiarly spolok fungoval v spomínaných 13 spišských mestách až do zániku poľského zálohu v roku 1773. O päť rokov neskôr, cisárovná Mária Terézia k bývalým mestám požiarneho poisťovacieho spolku pripojila Starú Ľubovňu, Podolíneec a Hniezde a vytvorila „Provinciu 16 spišských miest.“ Táto provincia zanikla približne okolo roku 1825 keď v Spišskom regióne začala pôsobiť rakúska poisťovňa.

V dôsledku silných požiarov sa začal potrebou systému poisťovania zaoberať aj Uhorský snem. V roku 1762 sa barón J.Astfeld-Widrzi dal návrh cisárovnej Márii Terézii aby súhlasila s otvorením poisťovne v Uhorskom kráľovstve podľa predlohy požiarnej poisťovne z nemeckého grófstva Baden-Durlach. Mária Terézia ho nakoniec odobrila v roku 1764, no pod podmienkou aby si požiarly poisťovňu založili zatiaľ len slobodné kráľovské mestá a postupom času aby analyzovali možnosť založenia požiarnej poisťovne pre celé Uhorsko. Avšak vznik poisťovne bol podľa Uhorska považovaný za neekonomický a následne sa od neho upustilo.

V roku 1797 vznikol Uhorský dôchodkový ústav. Pôvodným cieľom bolo poisťovanie len súkromných úradníkov pre prípad dožitia, ako aj ich vdovy a siroty pre prípad smrti. V roku 1837 po zmene stanov začal dôchodkový ústav prijímať členom strednej šľachty, duchovných, obchodníkov a mešťanov. Bol zaznamenaný aj výrazný nárast poistených zo Slovenska.

Pokusy o vznik slovenskej poisťovne končili neúspechom. Za príklad uvediem pokus o založenie požiarnej trnavskej poisťovne v roku 1845. V roku 1884 bolo v návrhu stanov prejednávané rozšírenie pôsobností finančného úradu Tatra Banky tak, aby sa zaoberal aj poisťovníctvom. Toto však bolo zamietnuté s odôvodnením, že sa poisťovníctvom majú zaoberať ústavy, ktoré sú na to založené.

Do roku 1918 (do rozpadu Rakúsko-Uhorska) aj napriek mnohým pokusom nebola na Slovensku založená ani jedna „národnostne slovenská poisťovňa“.

Na začiatku 19. storočia, konkrétne v roku 1807, vznikla z dôvodu ťažkostí a vysokej pravdepodobnosti rizika pri lodnej preprave na Slovensku Privilegovaná cisárskokráľovská plavebná poisťovacia spoločnosť Prístav-Komárno, zaoberajúca sa poisťovaním lodnej dopravy na Dunaji. Bolo to prvá poisťovacia spoločnosť tohto druhu v Rakúsko-Uhorsku.

Kým v Rakúsku sa začal pokles zakladania poisťovní, v Uhorsku sa dial pravý opak. Idea založenie Uhorskej požiarnej poisťovne sa znovu stala populárnou v 30. rokoch 19. storočia. Prvý pokus predložil hlavný slúžny župy M.Lovász, ktorý 12. decembra navrhol valnému zhromaždeniu založiť požiaru poisťovňu, no 18. apríla 1841 po rokovaní výboru tento návrh napokon neprešiel.

Ďalší takýto pokus o založenie požiarnej poisťovne prišiel od J.Zimu z Trnavy. Tento poukázal na to, že s pomocou komárňanského poisťovacieho ústavu by bolo možné zamedziť expanzii ziskuchtivých rakúskych poisťovní. Aj toto sa skončilo neúspechom.

Životné poistenie (do 1848)

Začiatky životného poistenia na komerčnej báze v 18. storočí boli veľmi trnité. Hlavný problém bol v kalkulácii dĺžky života človeka vzhľadom k častým vojnám či hladomorom. Kvôli častým výskytom epidémií dokonca ani začiatkom 19. storočia nebol po životnom poistení veľký dopyt. Vláda sa zaujímala hlavne o poistné potreby vyšších predstaviteľov štátnej moci. Čo sa týka štátnych zamestnancov, o tých sa monarchia postarala tým, že v roku 1781 zaviedla verejné sociálne poistenie.

V 1. polovici 19. storočia aj napriek chabým podmienkam pre rozvoj poisťovníctva nastal v tomto sektore výrazný posun. Boli vytvorené prvé úmrtnostné tabuľky. Avšak tieto tabuľky mali iba obmedzenú funkciu, lebo vykazovali len údaje o zosnulých.

Životné poistenie, resp. jeho výpočet, bol veľmi zložitý vzhľadom na veľký počet pandémie. Štatistické údaje o počte narodení a úmrtí neboli vykazované, takže sa v Uhorskom kráľovstve museli používať francúzske (Deparcieux - Duvillard). Posun nastal aj v dôchodkovej poistení, ktoré si ale pre vysoké poistné mohli dovoliť len občania z vyšších kruhov.

1848-1879

Toto obdobie sa prejavovalo snahou predstaviteľov monarchie o upevnenie moci. Toto sa im podarilo pomocou absolutistickej formy vlády ministra vnútra Bacha. Slovensko zažívalo nepriaznivé chvíle - kvôli vzniku duálnej vlády Rakúsko-Uhorska na nich bol vyvíjaný až dvojnásobný národnostný tlak. Ekonomické rozdiely sa ešte väčšmi zväčšili medzi Uhorskom a druhými časťami kráľovstva, čo sa nachvíľu mierne zmenilo začiatkom 70. rokov 19. storočia následne po čom prišla kríza.

V tomto období naďalej patrilo prvé miesto požiarnemu poisteniu, ktorého sa týkalo až 70 % celkovej poisťovacej činnosti.

Ani v tomto období sa poisťovacej vede nevenovala potrebná pozornosť. Na Slovensku sa touto vedou podrobnejšie zaoberal profesor O.Petzval. Súkromné a aj verejné právo bolo upravené v obchodnom zákonníku z roku 1875, ktoré malo výrazný vplyv na ochranu práv poistených občanov.

Začiatkom 50. rokov začal klesať počet nových poisťovacích ústavov v Rakúsku. Toto bolo spôsobené najmä nevyváženým Bachovým absolutizmom. Toho využili zahraničné poisťovne Nuova Societa, Generali, Riunione, Azienda a 2 rakúske požiarné poisťovne na expanziu svojich zastupiteľstiev na Slovensku.

V dôsledku zložitých a ťažkých revolučných udalostiach rokov 1848 a 1849 zanikli 3 poisťovne (Komárňanský dôchodkový ústav, Gemerský a Zemplínsky poisťovací protipožiarny ústav).

Z dôvodu vysokého počtu nových poisťovní v 50. rokoch 19. storočia sú v práci uvedené len tie, ktoré sú z hľadiska svojho zamerania určitým spôsobom zaujímavé.

V roku 1857 nastal z hľadiska rozvoja poisťovania zlom. Bola založená jedna z najvýznamnejších poisťovní v Uhorsku - Prvá uhorská všeobecná poisťovacia spoločnosť. Jej cieľom bolo poisťovanie životného, dopravného, požiarného a krupobitného poistenia. Rozširovala sa veľmi rýchlo. V roku 1860 mala táto

poisťovacia spoločnosť na Slovensku už 135 zástupcov. S touto poisťovňou boli niekoľkými mestami podpísané tzv. *hromadné poisťovné zmluvy*.

Rok 1859 bol taktiež veľmi významným medzníkom. Na Slovensko sa dostala poisťovňa Anker, prvá účastinná život poisťujúca spoločnosť v monarchii.

V roku 1863 došlo v Pešti k založeniu poisťovne Prvý spolok pre vydaj dievčat. Jednalo sa o poisťovací spolok poisťujúci vydaje spojené s venom. Tento spolok mal pobočky v Bratislave, Košiciach, Trnave a Komárne.

V roku 1871 vznikol v Uhorskej monarchii vo forme účastinnej spoločnosti vôbec prvý pohrebný ústav. Pracoval vo dvoch odvetviach: pohrebné a životné poistenie.

Životné poistenie

Najväčší rast spomedzi všetkých poisťných druhov zaznamenalo právne životné poistenie (tvorilo až 15% z poisťovacej činnosti). Zakúpenie životného poistenia si stále nemohlo dovoliť veľa ľudí vzhľadom k vysokým sadzbám za poisťnú ochranu. Problémom bol aj fakt, že komplikované poisťovné zmluvy boli písané v cudzích jazykoch, čo vzbudzovalo nedôveru u občanov.

Rozmachu životného poistenia bránili aj rozšírené choroby (vysoká úmrtnosť u cholery). Dôležitým faktorom bola skutočnosť, že na Slovensku bol kritický nedostatok lekárov, čo v určitej miere tiež zabraňovalo rozkvetu životného poistenia.

Zaistenie

V roku 1861 vznikla vôbec prvá zaistovňa v Uhorsku - Panónska uhorská zaistovňa. Za krátko po jej vzniku začala naberať na dôležitosť.

1877-1900

Posledné roky 19. storočia boli sprevádzané veľkými zmenami. Z dôvodu častých hospodárskych kríz a stupňujúceho sa súboja o trh, sa v priemyselnej výrobe zvýšila koncentrácia trhu a neskôr aj monopolizácia.

Z dôvodu priemyselnej revolúcie bolo zavedené poistenie zodpovednosti za škody. Bol pozorovaný stály záujem o poistenie proti krupobitiu aj napriek preorientovaniu sa na priemyselné zameranie. Nastal rozkvet v oblastiach životného poistenia, úrazového a dôchodkového poistenia hlavne z dôvodu celkového zvýšenia životnej úrovne obyvateľstva.

Začiatkom 80. rokov 19. storočia začala svoju činnosť aj pražská Slavia, ktorá pôsobila na celom území Slovenska. Poistovňa Slavia si rýchlo vybudovala veľkú obľúbenosť medzi občanmi najmä kvôli tomu, že všetky administratívne činnosti vykonávala v českom jazyku, ktorému ľudia rozumeli. Rakúske a maďarské poisťovne začali voči Slavii nevraživú kampaň v podobe obvinení zo šírenia slovanskej propagandy. V roku 1886 bola Slavia vynútená celkovo ukončiť svoje pôsobenie na slovenskom poistnom trhu.

Životné poistenie

Koncom 19. storočia bolo životné a dôchodkové poistenie najrýchlejšie sa rozvíjajúcim. Životné poistenie už ponúkalo až 70% poisťovní na trhu. K tomuto stavu pomohlo zlepšenie prístupu k zdraviu obyvateľstva. Rozmach ponúkania životného poistného spočíval v tom, že poisťovne lákajú zisk z tohto odvetvia, ktorý im pokrýval straty z druhých odvetví.

Dôchodkové poistenie stále nemalo až takú obľúbenosť, čo sa nezmenilo ani koncom 19. storočia.

1900-1914

Začiatkom minulého storočia nastal výrazný rozvoj priemyslu a hospodárstva na Slovensku, ktoré v rámci Uhorska hralo dôležitú rolu. Bolo rozvíjané bankovníctvo. V tomto období pozorujeme aj tzv. *zlučovanie bankového kapitálu s priemyselným kapitálom* - prienik bánk do továrenského priemyslu a ich financovanie. Nepodieľali sa na zakladaní veľkých závodov, boli orientovaní skôr na podniky strednej či malej veľkosti. V oblasti poisťovníctva bol začiatkom storočia pozorovaný silný rast aj napriek dvom hospodárskym krízam.

Avšak výraznejší rozvoj nastal u poistenia hospodárskych zvierat a tzv. *kapitalistických poistení* (poistenie skiel, úrazové poistenie či poistenie proti vlámaniu). Vznikli nové typy poistných produktov ako napr. poistenie nezamestnanosti či štrajku. Najpopulárnejším poistným produktom ostalo požiarna poistenie (silná urbanizácia a industrializácia predikovali väčšiu pravdepodobnosť vzniku požiaru).

Začiatkom 20. storočia nastal rozvoj aj v teoretickej sfére poistných vied (slovenskí priekopníci poistnej matematiky boli Michal Ursíny, J.A.Wagner, M.Havas).

Avšak poisťné právo v tomto období neprešlo výraznejšími zmenami v oblasti zmien zákonov. V Uhorsku sa na vybraných školách začala výuka základov poisťovníctva.

Koncom 19. storočia a začiatkom 20. storočia vznikali na Slovensku nové poisťovne - rakúska Allianz, maďarská Hazai, anglické Rock, Star a mnohé ďalšie. Všetky tieto poisťovne mali vo všetkých väčších slovenských mestách svoje pobočky. V roku 1900 tu pre nich pracovalo už viac než 900 agentov.

V roku 1904 sa na trhu z dôvodu pribúdajúceho počtu motorových vozidiel vytvoril rozsiahly poisťný produkt, ktorý je až dodnes jeden z najpopulárnejších - *poistenie zodpovednosti za škody spôsobené prevádzkou motorového vozidla*, s ktorým ako prvá prišla poisťovňa Auto. O 6 rokov neskôr po zániku tejto poisťovne ho prebrala poisťovňa Minerva.

V tomto období sa opäť otvoril problém otvorenia národnostne slovenskej poisťovne. Najskôr to bola výzva advokáta M.Krnu, ktorý navrhoval vznik slovenskej poisťovne so sídlom v Budapešti. Podporovali ho určitý vplyvní ľudia, avšak tento návrh neprešiel.

V 10. rokoch sa o vznik národnostne slovenskej poisťovne začali zaujímať aj Maďari. V košických novinách bola 8. apríla 1911 uvedená myšlienka na založenie Košického poisťovacieho ústavu pomocou združenia peňažných ústavov. Negatívna odozva na tento nápad prišla v podobe článku publikovaného v novinách *Horné Uhorsko*, kde autor článku vysvetľoval nezmyselnosť tohto návrhu s odôvodnením, že pre poisťný trh by to nebolo dostatočne rentabilné.

Životné poistenie

Životné poistenie na Slovensku sa opäť skvalitnilo, najmä kvôli stále zvyšujúcej sa životnej úrovni hoci Slovensko v porovnaní so západom v tejto sfére zaostávalo (na slovenskom území bolo poistených menej než 5% občanov). Čo sa týka uhorského priemeru, tak Slovensko sa nachádzalo veľmi tesne pod ním.

Začiatkom minulého storočia bol pozorovaný rýchlejší vznik nových poisťných spoločností zaoberajúcich sa životným poistením. Bolo ich 30 a tesne pred vypuknutím 1. svetovej vojny ich bolo už 45, z toho 27 zahraničných.

Spravovaniu a kalkulácii životného poistenia pomohla skutočnosť, že boli vytvorené nové úmrtnostné tabuľky - v roku 1907 vypracovala poisťovňa Generali svoje vlastné a v roku 1909 boli vytvorené vôbec prvé uhorské úmrtnostné tabuľky.

1914-1918

Prvá svetová bola krutá, neočakávaná a zasiahla veľké množstvo ľudí. Neobišla ani poisťovníctvo. Uhorsko nebolo pripravené na dlhodobé zásobovanie armády. Počet poisťných spolkov sa zmenšil. Penzijné fondy stagnovali. Bol zastavený rozvoj a výučba poisťných vied a aj odbornej tlače týkajúcej sa poisťovníctva na Slovensku.

Počas tohto obdobia boli založené len dve poisťovne - Účastinná a životná účastinná poisťovacia spoločnosť Tutul.

Z dôvodu vypuknutia vojny bolo potrebné schváliť určité úpravy v rámci poisťného trhu. Čo sa týka poisťných legislatívnych úprav, bolo potrebné vyriešiť otázku týkajúcu sa pobočiek poisťovní znepriatelených štátov Uhorska. Preto 20. októbra 1914 bolo podpísané nariadenie o nútenej správe nad niektorými zahraničnými poisťovňami.

Druhá skupina zmien v predpisoch predstavovala moratórne nariadenia - odklad splnenia peňažných záväzkov vyplývajúcich z poisťných pomerov či odklad pri platení poisťného u tých občanov, ktorí vykonávali vojenskú službu.

Počet zástupcov sa výrazne pretriedil, väčšina poisťovní zatvorili pobočky a vykonávali poisťnú činnosť len priamo z Budapešti. Pre informovanosť občanov o poisťných produktoch bola miesto osobnej komunikácie použitá tlač.

Životné poistenie

Aj toto odvetvie utrpelo z dôvodu vypuknutia vojny, prírastok počtu nových poisteným sa zmenšil až trojnásobne, znížila sa aj poisťná suma a aj množstvo zrušených poisťiek.

Podľa schváleného právneho predpisu §504 uhorského zákonníka nebolo povinnosťou poisťovne vyplatiť poisťné plnenie v tom prípade, ak poistený zomrel na bojisku. Poisťovne ale ponúkali aj poistenie vojnových rizík, no pod podmienkou zvýšeného poisťného. Poisťovne mali v prípade smrti padlých jednoznačný postup. Poisťné plnenia boli vyplácané tzv. *oprávneným osobám*, ktorých si poistený vybral pred odchodom na vojnu. Plnenie bolo vyplácané len v prípade ak oprávnené osoby doniesli plnohodnotné dôkazy v podobe vojenských záznamov, že poistený skutočne skonal. Inak sa vyplatil buď zlomok poisťného plnenia alebo v extrémnejších prípadoch im nebolo vyplatené nič.

Po skončení 1. svetovej vojny došlo v Európe ku chaosu, Rakúsko-Uhorsko sa pod vplyvom tlaku rozpadlo na niekoľko štátov, medzi ktoré patrilo aj Československo.

2.2 Medzivojnové obdobie

Československý štát po viacerých ťažkostiach vznikol 28. októbra 1918. V tento deň vyhlásili zástupcovia predsedníctva Národného výboru nezávislosť a samostatnosť krajiny. Ekonomické predpoklady v novom štáte neboli až také priaznivé ako tomu bolo v monarchii, v ktorej bol trh podstatne viac vyvinutý, hoci po rozpade Rakúsko-Uhorska bolo práve Československo najvyspelejším následníkom, keďže tu ostalo približne 70 % objemu priemyslu. Avšak okrem pár výnimiek bolo z Československa vyvažané málo tovaru. Slovensko a české zeme sa do zlúčenia vývíjali rozdielne. Zatiaľ čo Česko malo viac možností a práv na sebarealizáciu, Slovensko trpelo dlhé obdobie národnostným útlakom zo strany Maďarov.

Hlavnú úlohu vo fungovaní ekonomiky štátu mala hlavne česká časť republiky, ktorá mala okolo 90 % priemyslového potenciálu štátu a zároveň mala aj lepšiu polohu v rámci ekonomickej a politickej orientácii v danom období.

1918-1923

V povojnovom období vznikla *potreba dopravného poistenia*. Bolo to kvôli tomu, že bolo potrebné zásobovať tovar vojnou spustošené oblasti a zároveň aj v súvislosti s rastúcim zahraničným obchodom. Výraznú pozíciu si z uhorských čias udržalo požiarné poistenie. Rastúci hospodársky vývoj si vyžadoval nové druhy poistení.

Celkom rýchle uspokojenie nových poistných potrieb predpovedalo efektívnejší vývoj v oblasti poistných vied, ako aj zakladania nových tuzemských poisťovní.

Činnosti poisťovacích spoločností sa opierali o matematicky a štatisticky podložené základy, najmä o poistnú vedu. Úspešný rozvoj zaznamenalo aj poistné právo, hlavne kvôli dlhoročnej tradícii vedeckej práce. Za celú dobu existencie prvej Československej republiky sa pod pojmom „poistné právo“ rozumel súhrn zákonom a nariadení meniacich či doplnujúcich právne pomery v rámci poisťovníctva.

Otázka prišla aj na výuku poistných vied na vysokých školách, resp. rozšírenie štvorsemesestrálnych oborov na plný profil. V tomto období sa, bohužiaľ, toto nepodarilo uskutočniť, čo sa z analýzy dostupných vedeckých prameňov dá pripísať tomu, že sa učitelia spolu s Ministerstvom školstva takýmto novým odborom nechceli zaoberať.

Kvôli určeniu vzťahov nástupníckych štátov v rámci poistného trhu vzniklo začiatkom 20. rokov 20. storočia niekoľko dôležitých medzinárodných dohôd týkajúcich

sa poisťovní. V mierovej zmluve uzatvorenej 10. septembra 1919 spojeneckými mocnosťami a Rakúskom bolo stanovené, že poisťovne, ktoré mali sídlo na území Rakúska v bývalej monarchii, môžu v novovytvorenom Rakúsku prevádzkovať svoje poisťovacie služby ďalej a zároveň sa rakúska strana mala zaviazat', že ich nezaťažú mimoriadnymi poplatkami. Obdobná zmluva bola 4. júla 1920 podpísaná na zámku Trianon s Maďarskom. Na základe vyššie uvedených zmlúv, bola vytvorená tzv. *Rímska konvencia*, ktorá výrazným spôsobom pomohla k úprave vzťahov medzi poisťovňami. K prvej medzištátnej dohode o poisťovniach medzi nástupníckymi štátmi Rakúsko-Uhorska došlo 13. júla 1923 k dohode medzi Maďarskom a Československou Republikou o vzájomnom nakladaní so súkromnými poisťovňami a o úprave uhorských poisťovních zmlúv uzatvorených na život.

1924-1929

Na prelome rokov 1924 a 1925 sa prejavilo prebudenie československého hospodárstva, ktoré sa rozvinulo až do tzv. *hospodárskej konjunktúry*. V tomto období sa úroveň Československa v rámci svetovej ekonomiky výrazne zlepšovala.

Výrazne sa zmenila štruktúra poisťovních potrieb. V poistení proti škodám bolo na prvom mieste stále požiarne poistenie. S rozvojom priemyslu a poľnohospodárstva vznikla potreba poistenia ušlého zisku (tzv. *šomážneho poistenia*). Rýchlo sa rozvíjalo aj automobilové odvetvie. S narastajúcim počtom áut bolo treba zaviesť havárijné poistenie.

Určitý rozvoj nastal aj v oblasti poisťovnej teórie. Jednalo sa hlavne o správy vydávané štatistickým úradom Československa - publikovali jedni z prvých štatistických prehľadov súkromného poistenia. Tieto prehľady si prešli v období 1922–1929 mnohými úpravami. V roku 1929 tento úrad zverejnili 14 plnohodnotných tabuliek, ktoré boli veľmi cennou pomôckou pre poisťovne.

V tomto období sa začala diskutovať otázka týkajúca sa terminológie v oblasti poisťovnej vedy. Názory na odborné výrazy neboli jednoznačné, u mnohých termínov nastali medzi vedcami nezhody. Asi najviac citelné to bolo u pojmu, ktorý mal pokrývať náplň činnosti odborníkov v odbore poisťovníctva. Spomedzi termínov poisťovní statik, poisťovní matematik a poisťovní technik sa nakoniec začal oficiálne používať posledný menovaný pojem.

Pokusy o uzákonenie plnohodnotného vysokoškolského štúdia v tomto období nedosiahli žiadneho zlepšenia. Avšak, študijný program poistných vied v polovičnom profile naďalej pokračoval, ba dokonca dosahoval čoraz vyšších kvalít.

V tomto období nastal rapidný vývoj životného poistenia. Prestalo byť len spôsobom zaopatrenia pozostalých v prípade smrti poisteného ale začalo vstrebávať prvky sporenia (poistenie na dožitie). Životné poisťovne vzhľadom k veľkej konkurencii museli zvýšiť kvalitu svojich služieb. Preto napríklad pridávali k poistným zmluvám aj rôzne dodatkové poistenia, ako napr. invalidné poistenie.

1930-1938

Rastúci hospodársky trend bol prerušený koncom roku 1929 *veľkou hospodárskou krízou*, ktorá bola pomalá a dlhá. Zatiaľ čo ostatné krajiny zaznamenali najväčší pokles v roku 1932, Československo zasiahla až v roku 1933. Následne kríza prešla do dlhšej hospodárskej depresie. Oživenie hospodárstva prišlo až tesne pred vojnou v roku 1936.

Z dôvodu krízy bolo pre ľudí kvôli nedostatku peňažných prostriedkov takmer nemožné zaobstarat' si poistné produkty. V tomto období, bola aj pre podnikateľov výrazne zhoršená situácia, lebo si nemohli zadovážiť dostatočnú poistnú ochranu. Taká istá situácia bolo u nepodnikateľov a ich majetku. Takže nové poistenie neuzatvárali, ba dokonca museli rušiť aj tie, ktoré boli pôvodne uzatvorené.

No v týchto rokoch boli pre poisťovníctvo aj dobré správy. Nastal silný posun v oblasti poistných vied ovplyvnený štatistikou. V rámci životného poistného boli vytvorené úmrtnostné tabuľky, ktoré mali v tomto odvetví veľký význam. Avšak tieto tabuľky sa týkali len českých zemí.

V roku 1933 bol schválený tzv. *kartelový zákon*. V oblasti poisťovníctva to znamenalo dohodu o poistných sadzbách, čo prispelo k väčšej regulácii ekonomiky štátnou mocou. Týmto zákonom sa u nás otvorila možnosť regulácie ekonomickej situácie štátom. Nevýhodou tohto zákona bolo to, že väčšie poisťovne utláčali tie menšie, všetko im bolo totiž diktované.

Koniec tohto obdobia bol poznačený „cestou k Mníchovu“, následnému rozdeleniu Československa a vypuknutiu 2. svetovej vojny.

1939-1945

V roku 1939 sa Československo nútene rozdelilo kvôli politickým okolnostiam na obdobie 2. svetovej vojny. Na základe dohody Tretej ríše a Hlinkovej slovenskej ľudovej strany vznikol 14. marca 1939 Slovenský štát, ktorý fungoval ako „hospodársky a vojenský satelit Tretej ríše“. Nemecká Tretia Ríša po podpise ochrannej zmluvy dostala do rúk celé slovenské hospodárstvo, ktoré využívala pre svoje vojenské účely.

Poistné potreby v Slovenskom štáte si vynútili nové spôsoby ich uspokojovania. Riešenie nových problémov v rámci slovenského poisťovníctva bolo obmedzené najmä kvôli tomu, že na Slovensku nebol dostatočný počet odborníkov vo sfére poisťovníctva. Skúmanie týchto spôsobov bolo značne náročné, najmä z dôvodu absencie poisťovních teoretikov. Pozitívnu správou bol fakt, že v roku 1940 vznikla v Bratislave Slovenská vysoká škola obchodná, kde sa v rámci národného hospodárstva vyučovalo súkromné poisťovníctvo.

Novou vládou Slovenského štátu bolo vydaných niekoľko zákonov a noviel týkajúcich sa zmien v poisťovníctve. Dôležitým zásahom novej vlády bolo nariadenie, ktoré prikazovalo poisťovňam dodržiavať platné poisťné sadzby. Týmto nariadením sa malo predísť korupcii spolu so zaručením hospodárskej stability poisťovní.

Jedna z najväčších zmien na poisťovníctve bola uskutočnená dňa 14. marca 1939, kedy všetky domáce a aj zahraničné poisťovne na Slovensku boli zaradené do štyroch skupín: slovenskej, nemeckej, protektorátnej a talianskej. Do slovenskej skupiny boli vybrané: poisťovňa Tatra, Karpatia a poisťovňa Slovenská. Najvýznamnejšou z nich bola Tatra. Vybrané tri poisťovne (analogicky aj v ostatných skupinách) dostali pridelený zoznam poisťovní od ktorých mali prebrať celý poisťný kmeň. Poisťovne, ktorým bolo udelené povolenie, boli oprávnené prevádzkovať poisťné služby. Naopak, poisťovne, ktorým bolo prikázané svoj poisťný kmeň odovzdať, mali 90 dní na to, aby uzavreli dohody s poverenými poisťovňami o prevode poisťného kmeňa s vyplývajúcimi záväzkami a právami.

V Slovenskom štáte, podobne ako v Tretej Ríši, boli schválené zákony týkajúce sa obmedzenia občanov židovskej národnosti na disponovanie s ich poisťnými zmluvami. Tieto tzv. *protižidovské zákony* vyvrcholili 15. mája 1942, kedy bolo schválené vysťahovanie židov z územia Slovenska.

Postupom času prešlo Slovensko na stranu Sovietskeho zväzu, čo sa prejavilo, okrem iného, aj Slovenským Národným Povstaním. Na našom území vojna skončila

oslobodením Československa, ktoré bolo zásluhou najmä operácií sovietskej armády a ozbrojených síl slovenského a českého národa. Po skončení druhej svetovej vojny a opätovnom zlúčení Československa sa vzhľadom ku zmene politickej situácie začal prechod Československa k socializmu.

2.3 Obdobie socializmu

Po skončení vojny a upokojeníu situácie nastáva vo februári roku 1948 socialistický prevrat. Črty ekonomiky, hospodárstva a poistného trhu sa markantne menia. Nastáva prechod k plánovanej ekonomike. V tomto odseku si prinesieme tie najdôležitejšie medzníky tohto obdobia.

1948-1968

Vo februári 1948 zvíťazila v boji o moc Komunistická strana Československa. 14. júna 1948 bol za prezidenta zvolený Klement Gottwald. Na IX. Zjazde Komunistickej Strany Československa 25. – 29. mája 1949 boli stanovené základné myšlienky výstavby socializmu v krajine. V roku 1953 sa po smrti prezidenta Gottwalda stal prezidentom Antonín Zápotocký a v tom istom roku prišla silná peňažná reforma. Na požiadavku československej vlády prišli 21. augusta 1968 prišli sovietske vojská na územie ČSSR čím sa skončila Pražská jar.

Udalosti koncom 40. rokov výrazne zmenili štruktúru poistných potrieb v republike, čo súviselo so zmenou sociálnej štruktúry. Rýchly rozvoj Československej Socialistickej Republiky sa odrazil na výstavbe nových veľkých závodov a družstiev, u ktorých bola vzhľadom k ich veľkosti potrebná dostatočná poistná ochrana. Jestvovanie len jednej poisťovne umožňovalo za pomerne nižšie náklady pokrývať životné poistenie ako aj poistenie majetku obyvateľov. Zväčšený záujem o poistenie majetku umožnil uzatváranie tzv. *združeného poistenia*. Existencia väčších závodov a družstiev si vyžadovala reformných zmien v oblasti zábrany škôd.

Poistenia, ktoré do 2. svetovej vojny plnili len okrajovú funkciu a o ktoré nebol výraznejší záujem, sa začali intenzívnejšie uzatvárať. Jednalo sa hlavne o poistenie motorových vozidiel, kvôli rozvoju automobilového priemyslu. Rozrastal sa aj zahraničný obchod, ktorý si tiež vyžadoval špeciálny prístup v rámci poisťovníctva.

Poistná teória sa v Československu rozvíjala v blízkom vzťahu so Sovietskym Zväzom, odkiaľ boli preberané znalosti a skúsenosti tamojších odborníkov.

1968-1989

V roku 1968 bol prijatý zákon o československej federácii, čím sa rozdelila Štátna poisťovňa na českú a slovenskú. Začalo sa obdobie normalizácie. 2. januára bola menovaná prvá vláda Slovenskej socialistickej republiky a 17. apríla bol za prezidenta zvolený Gustáv Husák. Protištátna iniciatíva Charta 77 sa zrodila 1. januára 1977, ktorá sa vyznačovala ostrou kritikou režimu. V 80. rokoch, po smrti prezidenta Sovietskeho Zväzu Leonida Iljiča Brežneva, sa začala „perestrojka“ pod vedením Michaila Gorbačova, čo neskôr viedlo k rozpadu ZSSR a k pádu socialistického režimu v krajinách východného bloku.

Premenou Československa na federáciu sa zmenili poisťné potreby v oboch častiach republiky. Dve samostatne národné poisťovne oficiálne vznikli 1. januára 1969. Slovenská štátna poisťovňa musela ešte navyše riešiť nové organizačné otázky, ktoré sa dovtedy riešili celkovo v rámci celého Československa. Nové poisťné potreby vznikali aj z dôvodu prítomnosti spriatelených sovietskych vojsk. Potreba poistenia sa objavila aj z dôvodu výstavby ropovodu Družba na území republiky.

Štátna poisťovňa musela reagovať aj na poisťné potreby spojené s rastúcou životnou úrovňou a vývojom v priemysle. Taktiež sa rozšírilo poistenie v oblasti dopravy, kvôli zvýšeniu koncentrácie dopravných prostriedkov.

V rámci poisťnej teórie na Slovensku nastal pokrok v oblasti poisťnej matematiky a v analyzovaní štatistickej sféry v poisťovníctve. Touto problematikou sa odborníci a učitelia zaoberali na Vysokej škole Ekonomickej v Bratislave.

1990-1992

Začiatok roku 1990 bol poznačený pádom socializmu, zhoršením ekonomickej situácie a zvýšením kriminality. Za prezidenta bol zvolený prvý nekomunistický prezident Václav Havel. Nový názov republiky bol schválený 20. apríla 1990 - Česká a Slovenská Federatívna Republika. Po rozsiahlych politických debatách schválila 27. októbra 1992 vláda návrh o zániku federácie a následne vznikli 1. januára 1993 dva samostatné štáty.

Rýchly nárast motorových vozidiel na cestách si vyžadoval výrazné zmeny v poistení motorových vozidiel. Prechod k trhovému mechanizmu si vyžadoval najmä úpravu a schválenie zákonov týkajúcich sa právnej úpravy v poisťovníctve. Jeden

z najdôležitejších zákonov o poisťovníctve prijatých Slovenskou Národnou Radou bol zákon č. 24/1991 Zb., ktorý sa o rok neskôr novelizoval zákonom č. 25/1992 Zb.

V rámci § 2 ods. 1 zákona č. 24/1991 Zb., bolo na Slovensku umožnené podnikat' poisťovniam, založeným buď ako akciová spoločnosť, štátny podnik alebo poisťovací celok. Uzákoniť sa nová možnosť zakladania poisťovní, v ktorom je poisťovňa definovaná ako združenie občanov vykonávajúcich poisťovaciu činnosť pre svojich členov.

Až udelením tzv. *koncesie* vzniklo právo na podnikanie v poisťovníctve, ktorej zámerom bolo dosiahnuť to, aby poisťovne boli schopné splácať svoje záväzky s k tomu potrebnými inštrumentami. Podľa § 9 ods. 3 zákona č. 24/1991 Zb. nebolo možné vydať povolenie poisťovacej spoločnosti k prevádzkovaniu činnosti ak boli zistené vážne nedostatky týkajúce sa nedostatku finančných prostriedkov či počtu odborných zamestnancov.

Zahraničné poisťovne so sídlom, nenachádzajúcim v Slovenskej Republike mohli na území Slovenska podľa § 9 ods. 4 zákona č. 24/1991 Zb. vykonávať činnosť len na základe povolenia dozorným orgánom SR. V § 5 ods. 4 zákona č. 24/1991 Zb. mohli zahraničné osoby založiť na území Slovenskej Republiky poisťovňu len ako akciovú spoločnosť za prítomnosti zvláštnych predpisov. Avšak v § 31 sa malo zakladanie zahraničných poisťovní na Slovensku začať až od 1. marca 1993. Táto doba bola príliš dlhá a tak § 31 upravili zákonom č. 197/1992 Zb.

Predmet podnikania v poisťovníctve bol podľa § 2 zákona č. 24/1991 Zb. poisťovacia a zaistovacia činnosť, kde súčasťou poisťovacej činnosti bola aj zábranná činnosť.

Čo sa týka delenia typov poistení sa v § 8 zákona č. 24/1991 Zb. stanovilo, že poistenie sa prevádzkuje ako zmluvné, povinne zmluvné alebo zákonné. Toto delenie je platné do dnešného dňa.

Za krátke obdobie bol zaznamenaný rýchly nárast nových poisťovní a preto bola čoraz väčšia potreba kontroly dodržovania právnych predpisov. Túto funkciu vykonával štátny dozor, v ktorom pracovali odborníci zo sféry poisťovníctva. Podľa § 17 zákona č. 24/1991 nebol dozorný orgán riadiacim orgánom ale orgánom kontrolným s vymedzenými právami. V paragrafoch 18 a 28 sa doplnili právomoci a právo dozorného orgánu v poisťovníctve.

Ešte uvedieme paragraf týkajúci sa kaucie, ktorú bola povinná zaplatiť poisťovňa aby mohla vykonávať svoju činnosť. Podľa § 10 ods. 1 zákona č. 24/1991 Zb. bola poisťovňa povinná zložiť kauciu vo výške 1 000 000 Kčs.

Otázka týkajúca sa povinného zakladania fondov poisťovní bola určená v § 13 zákona č.24/1991 Zb. Podľa prvého odseku tohto paragrafu boli poisťovne povinné v súlade s vymedzeným predmetom podnikania vytvárať základný rezervný fond a fond k zabráneniu škôd. V druhom odseku je určené, že poisťovne, ktoré poskytovali svoje služby v oblasti životného poistenia, museli navyiac vytvoriť aj fond rezerv poistného. Ak vyplácali poistné plnenie aj v zahraničnej mene, museli si založiť devízový rezervný fond.

2.4 Obdobie po roku 1993

V tejto podkapitole si uvedieme základné udalosti charakterizujúce toto obdobie.

Toto obdobie charakterizuje hlavne prechod od plánovanej ekonomiky k voľnému kapitalistickému trhu. V roku 1992 bolo potrebné dohodnúť sa na rozdelení Česko – Slovenskej asociácie poisťovní. V máji 1993 sa dohodli na jej zaniknutí s tým, že od 1. januára 1994 začnú pôsobiť jej nástupnícké organizácie. Na Slovensku to bola práve Slovenská asociácia poisťovní. V roku 1992 sa začala výuka poisťovníctva na niektorých Obchodných Akadémiách. Začiatkom roku 1994 bola publikovaná učebnica „Základy poisťovníctva“. Išlo o prvú súhrnnú učebnicu na Slovensku. V roku 1994 nastala ešte jedna dobrá správa pre nový slovenský poistný trh. Slovenská asociácia poisťovní bola prijatá 21. októbra 1994 do Európskeho výboru poisťovateľov, čo jej pomohlo jednoduchšie nadväzovať kontakty so zahraničnými asociáciami poisťovní. Čo sa týka výraznejších legislatívnych zmien, tie boli schválené s platnosťou od 1. januára 1996 a týkali sa povinnosti tvorby rezerv v súvislosti s predmetom podnikania a aj vykazovania solventnosti. Etický Kódex týkajúci sa odstránenia nevraživosti medzi poisťovňami, ako aj medzi poisťovňou a klientom bol schválený 16. decembra 1996. V roku 1998 Slovenská asociácia poisťovní založila slovenskú sekciu medzinárodného združenia pre poistné právo – AIDA, ktorá sa zaoberala legislatívnou prácou. V roku 2001 sa asociácia zaoberala zmenami v oblasti zákonov ohľadne kompetencie dozoru nad poisťovňami. V tomto roku sa legislatívne úpravy v rámci slovenského poisťovníctva priblížili k právnym úpravám krajín Európskej Únie.

So vstupom do Európskej Únie v roku 2004 bolo potrebné na Slovensku upraviť právne normy stanovené Euróskou Úniou tak, aby sa v určitej miere zosúladiť s európskymi právnymi normami. Tieto zmeny neobišli ani poisťovníctvo. Najzákladnejšími boli tri úpravy. Sloboda zakladania subjektov, ktorá umožňovala zakladanie pobočiek poisťovní na území členských štátov za podmienok, aké majú domáce poisťovne v danej krajine. Sloboda poskytovania služieb povoľovala poisťovniam bez pobočky v danej krajine vykonávať prechodné poisťné služby bez toho, aby bola diskriminovaná. Voľný pohyb kapitálu definoval možnosť pre občanov Európskej Únie vykonávať finančné pohyby na území celej Únie.

V roku 2016 bola uvedená v platnosť regulácia Solvenci II, ktorá sa mala zamerať na prehĺbenú integráciu európskeho trhu. Zámerom tejto smernice je skvalitnenie dohľadu a regulácie nad poisťným trhom. Táto regulácia zahŕňa kapitalové požiadavky, systém riadenie rizík a zaobchádzania s informáciami. Zmena zaobchádzania s informáciami o stave poisťného trhu súvisela so zmenou vykazovania, ako aj s ukončením vykazovania niektorých údajov.

Za 31 rokov od pádu socializmu bolo vykonaných veľa zmien v oblasti poisťovníctva ako aj poisťného trhu. Rozdelenie Československa, ťažká ekonomická situácia po vzniknutí Slovenska, vstup do Európskej Únie a Eurozóny. Najzákladnejšou zmenou na začiatkom tohto obdobia bola demonopolizácia poisťného trhu, čo znamená, že poisťný trh prestala spravovať jedna štátna poisťovňa. Začali sa zakladať nové súkromné poisťovne, čo prospelo prirodzenej konkurencii na tomto trhu. Novodobý poisťný trh je taktiež spojený s čoraz častejším zlučovaním poisťných spoločností do väčších celkov. Počas tohto obdobia sa musela zaviesť kontrola solventnosti poisťovní a celkovo podmienky vykonávania poisťovacej činnosti, v rámci skvalitnenia podnikateľského priestoru. Je nutné poznamenať, že poisťný trh je stále vo vývoji a s každým rokom prichádzajú nové zmeny v tejto sfére.

3 Analýza situácie na slovenskom poistnom trhu

V rámci tejto kapitoly budeme analyzovať slovenský poistný trh pomocou vybraných ukazovateľov a následne ho porovnáme s českým trhom s prepočtom na počet obyvateľov a HDP. Hodnoty analyzovaných ukazovateľov sú čerpané zo štatistík, analýz, ročeniek a výročných správ zo stránok Slovenskej asociácie poisťovní, Národnej Banky Slovenska, Českej Národnej Banky a Českej asociácie poisťovní. Kapitola je vypracovaná podľa zdrojov [1], [10] a [16-27]. Údaje o HDP a počte obyvateľov sú vypracované podľa zdrojov [24-25].

Vzhľadom k tomu, že budeme následne analyzovať dva rozličné poistné trhy, ktoré používajú inú menu a majú odlišný počet obyvateľov, sa porovnanie bude riadiť nasledujúcimi úpravami. Pri prepočítavaní českých korún bude použitý kurz zo dňa 20.11.2020, 1€ = 26,3CZK. Pri prevode slovenských korún na Euro bude použitý fixný kurz 1€ = 30,126SKK. Prepočet na počet obyvateľov bude kalkulovaný pomocou koeficientu vytvoreného na základe podielu počtu obyvateľov ČR a SR počítaného za každý rok. Tento koeficient je definovaný takto:

$$\textit{koeficient}(i) = \frac{\textit{stredný počet obyvateľov ČR za rok } i}{\textit{stredný počet obyvateľov SR za rok } i}$$

Stredný počet obyvateľov označuje priemerný počet obyvateľov za rok. Následne týmto koeficientom pre násobíme konkrétnu hodnotu veličiny slovenského trhu aby sme takýmto normovaním eliminovali faktor populácie. Analogicky sa bude prepočítavať hrubý domáci produkt (HDP).

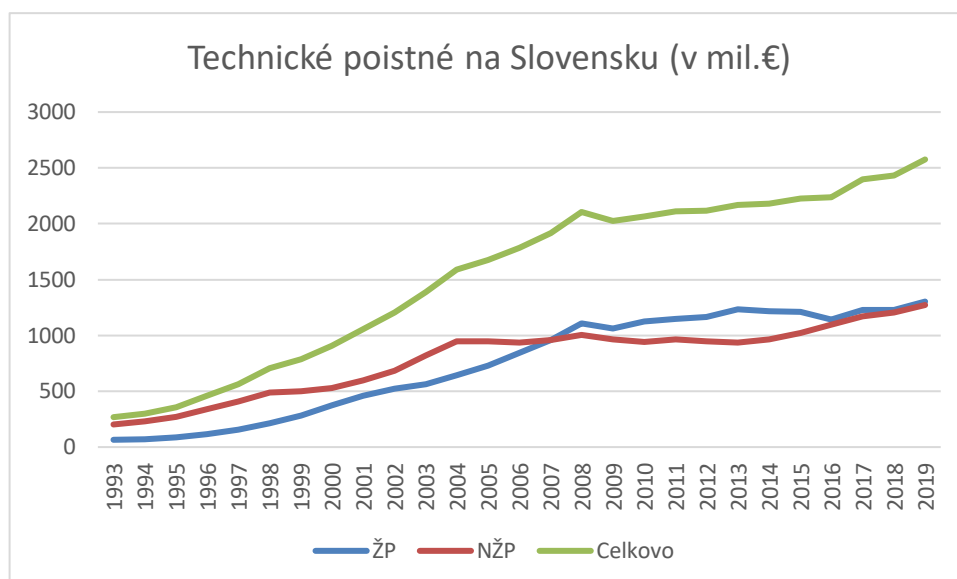
3.1 Technické poistné

Technické poistné popisuje celkový objem prijatého poistného konkrétnej poisťovne alebo celého poistného trhu. Tento ukazateľ je veľmi dôležitým čo sa týka určenia obľúbenosti danej poisťovne na trhu.

Za pozorovaných 27 rokov vývoju technického poistného v životnom (ŽP) a neživotnom poistení (NŽP) vidíme nevyrovnaný priebeh. Prudký nárast technického poistného koncom 20. storočia bol zapríčinený výrazným zvýšením poistného v životnom poistení najmä vďaka vstupu špecializovaných poisťovacích spoločností na

slovenský trh a nízkej úrovni nasýtenosti. V roku 2002 sa tento trend spomalil z dôvodu oslabenia dôvery v investovanie ako aj zníženie miezd obyvateľov. V roku 2004 bol veľký nárast spôsobený produktom jednorázovo platených poisťiek od Slovenskej Sporiteľne, ktoré pôsobili ako spôsob zhodnocovania prostriedkov na vkladoch. V roku 2005 bol prudký rast spôsobený možnosťou pre poisťníkov znížiť vďaka daňovej úľave daňový základ o 12 000 SKK. Aj napriek vysokým rastom sa medziročný nárast po vstupe do Európskej Únie začal spomaľovať, čo bolo spôsobené o.i. zvýšením konkurencie na trhu a zníženiu technickej úrokovej miery, čo viedli k znižovaniu výšky poistného. Do roku 2007 sa technické poistné v neživotnom poistení držalo nad úrovňou hodnôt technického poistného v životnom poistení. Od roku 2013 sa ich hodnoty začali približovať a od roku 2016 dosahujú takmer rovnakých hodnôt. V roku 2019 bol medzi nimi rozdiel 16 000 000 € v prospech neživotného poistenia.

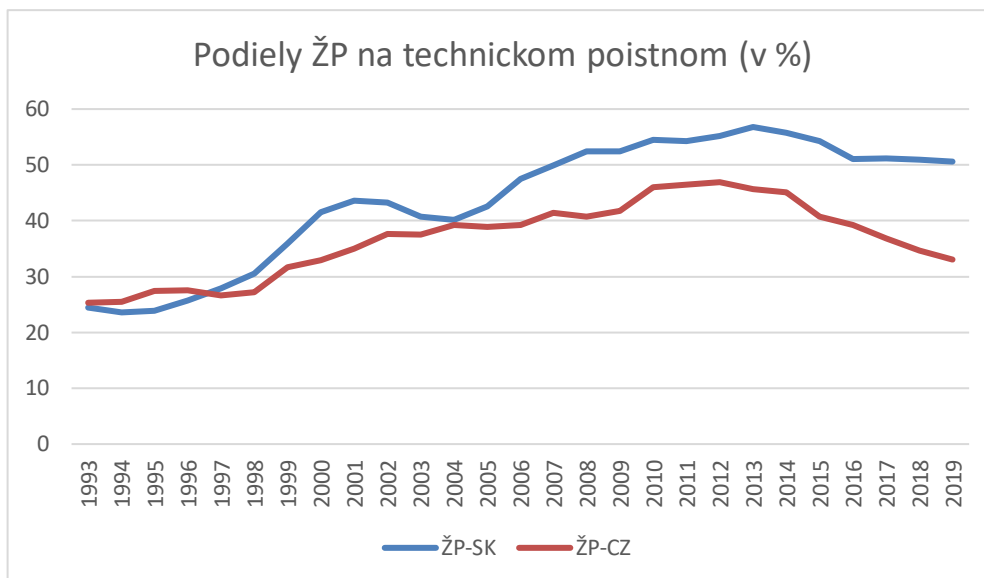
V rámci zhodnotenia vývoja celkového technického poistného je viditeľný celkový konštantný rast až menšie výkyvy. Medziročný rozdiel za pozorované obdobie sa pohyboval v rozmedzí 96 % až 128 %. Vysoké prírastky pozorované od vzniku Slovenskej Republiky až do roku 2008 boli spôsobené najmä medziročne sa zlepšujúcou situáciou v ekonomike ako aj záujmom klientov o poistenie. Prudší rast nastával do roku 2004, potom sa prírastky začali znižovať. Veľký pokles v roku 2009 bol spôsobený ekonomickou svetovou krízou. Po skončení krízy technické poistné začalo opäť rásť ale v oveľa menšej miere ako tomu bolo do svetovej krízy. V roku 2014 úroveň technického poistného stagnovala, čo bolo spôsobené vysokým nárastom klientom v roku 2013, ktoré boli lákané poisťovňami z dôvodu zníženiu avizovanej technickej úrokovej miery od 1. januára 2014. V roku 2019 celkové technické poistné na Slovensku zaznamenalo rast 1,8%.

Graf č.1: Technické poistné ŽP a NŽP v rokoch 1993-2019 (vlastné spracovanie údajov zo stránky SLASPO a NBS)

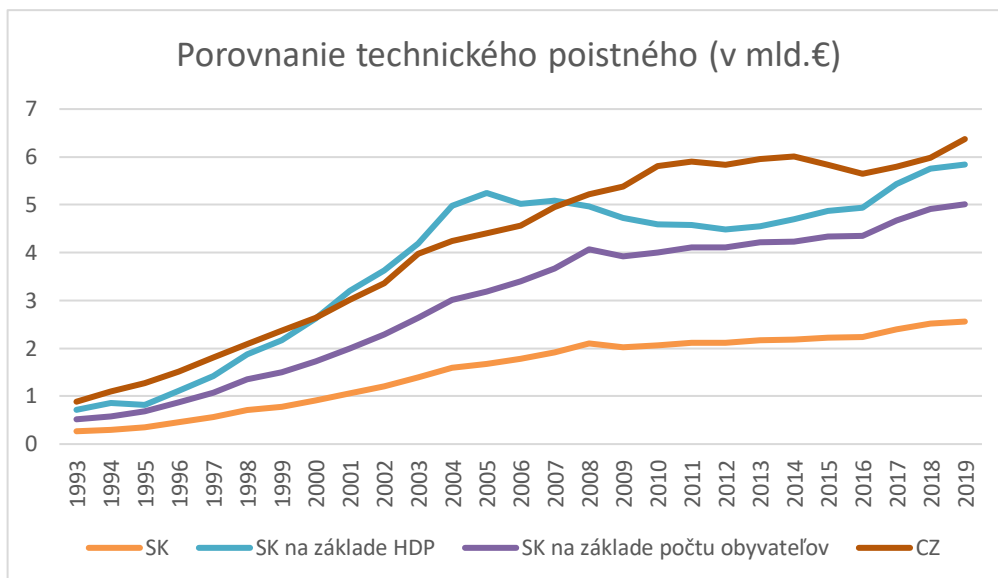
Na grafe č.2 môžeme vidieť ako sa v rámci existencie Slovenskej a Českej republiky menili podiely na poistnom. Kvôli väčšej prehľadnosti sú v grafe č.2 uvádzané len podiely životného poistenia na celkovom technickom poistnom, z ktorých sa dajú jednoducho dopočítať hodnoty pre neživotného poistenia. V roku 1993 malo neživotné poistenie až trojnásobne väčší podiel oproti životnému poisteniu, avšak tento podiel sa postupom času začal znižovať. Na Slovensku malo do roku 2008 väčší podiel na technickom poistnom neživotné poistné. Zmena na poistnom trhu bola spôsobená zvýšením záujmu o poistné produkty v životnom poistení: investičné životné poistenie a poistenie pre prípad smrti. Táto zmena odpovedala scenáru európskeho trendu. V posledných rokoch sa pomer obidvoch segmentov vyrovnáva, avšak väčší podiel je stále v životnom poistení.

Ako môžeme vidieť, za celé obdobie novodobej Českej Republiky malo väčší podiel na poistnom neživotné poistné. Toto je spôsobené iným prístupom k sporiacim nástrojom ako aj vysokej daňovej záťaži. V roku 1993 bol tento rozdiel aj trojnásobný, v toku času sa tento rozdiel znižoval a za posledné roky dosahuje neživotné poistenie v priemere dvojnásobné technické poistné oproti životného poistnému. Môžeme konštatovať, že vývoj tejto veličiny v Česku sa výrazne líši od toho slovenského.

Graf č.2: Podiel životného poistenia na celkovom technickom poistnom na Slovensku a Česku v období 2004 - 2019 (vlastné spracovanie údajov zo stránky www.slaspo.sk)

Vzhľadom k tomu, že má Česká Republika viac obyvateľov, pre porovnanie oboch krajín sme použili prepočet vytvorený na základe počtu obyvateľov. Na začiatku pozorovaného obdobia bol rozdiel v prospech českého poistného trhu takmer dvojnásobný. V priebehu analyzovaného obdobia sa tento rozdiel začal znižovať. V poslednom analyzovanom roku bol rozdiel medzi tržmi približne 1,35 mld.€. Za celé pozorované obdobie dosahoval poistný trh v Českej republike väčších hodnôt ako slovenský. Následne, pri porovnávaní technického poistného na základe HDP, môžeme vidieť na grafe č.3 výraznejšie rozdiely ako pri prepočte na počet obyvateľov. V prípade prepočtu na HDP boli v období 2001-2007 vyššie hodnoty technického poistného na Slovensku ako v Českej republike.

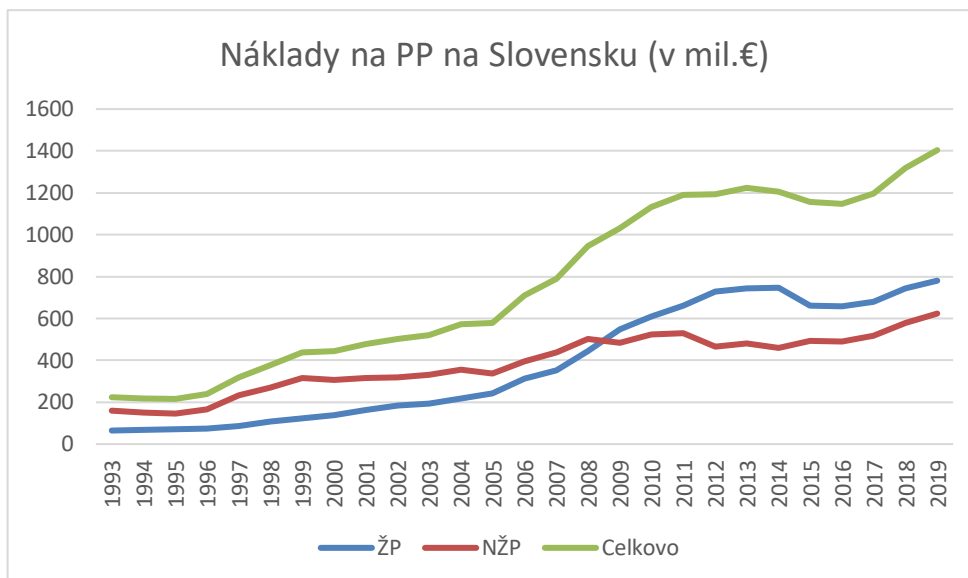

Graf č.3: Porovnanie technického poistného slovenského a českého trhu (vlastné spracovanie údajov zo stránok Slovenskej a Českej asociácie poisťovní)

3.2 Náklady na poistné plnenia

Náklady na poistné plnenie je veličina opisujúca celkový objem vyplatených poistných plnení.

Vývoj objemu vyplatených poistných plnení na Slovensku je premenlivý. Do roku 2008 boli väčšie náklady vynaložené v neživotnom poistení, čo je v určitej miere spojené s vývojom technického poistného. Od tohto roku boli väčšie náklady v životnom poistení a dokonca v roku 2019 boli náklady na poistné plnenie v životnom poistení o 25 % väčšie než v neživotnom. Najväčší medzoročný nárast celkových nákladov bol 22,5 % v roku 2006. Tento nárast bol spôsobený rapídnyim zvýšením nákladov v oblasti životného poistenia najmä pri poistení na dožitie, zmiešaného poistenia a kapitálového životného poistenia okrem Unit-Linked. V roku 2009 a 2010 bol výrazný nárast nákladov spôsobených povodňami a silnými poveternostnými podmienkami. Po tomto období bolo zaznamenané pomalé zvyšovanie nákladov spôsobené práve poklesom plnení v oblasti poistenia proti živlom. V roku 2012 nastal výrazný pokles nákladov neživotného poistenia v oblasti poistných produktov týkajúcich sa poistenia motorových vozidiel z dôvodu znižovania nákupu nových áut. V posledných pozorovaných rokoch náklady každoročne rastú. V roku 2019 bol prudký nárast nákladov spôsobený „dozrením“ poistných zmlúv, ktoré boli naviazané na štátne dlhopisy, ktorým v tomto roku vypršala platnosť.

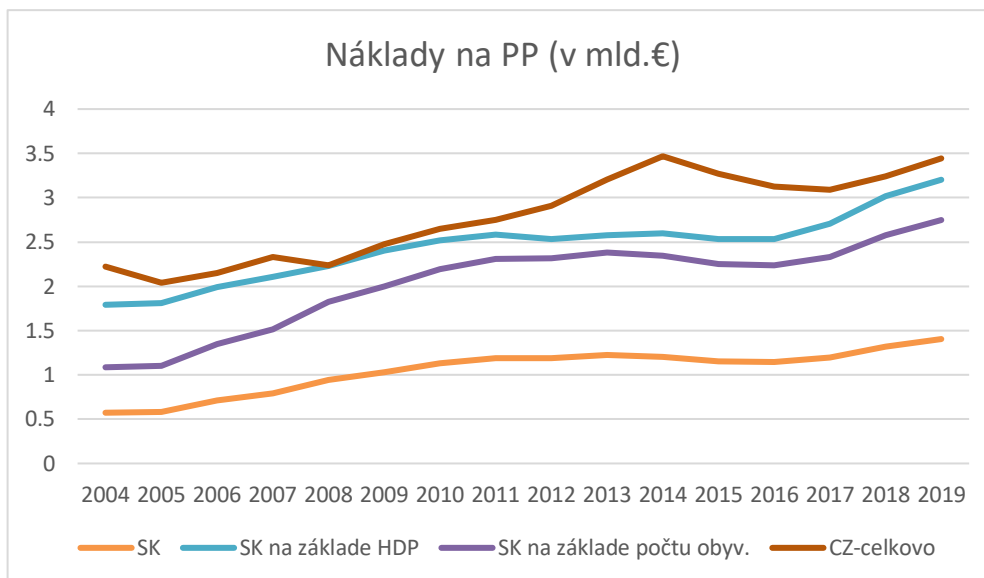

Graf č.4: Náklady na poistné plnenia na Slovensku v období 1993-2019 (vlastné spracovanie údajov zo stránok SLASPO a NBS)

Čo sa týka nákladov na poistné plnenia v českom poistnom trhu, nevieme s presnosťou skonštatovať, že ktorý segment (životné alebo neživotné poistenie) si z dlhodobého hľadiska vyžaduje väčšie náklady. Toto tvrdenie je v protiklade so situáciou na slovenskom poistnom trhu, kde za pozorované obdobie boli v každom roku väčšie náklady vynaložené na poistné plnenia v životnom poistení.

Celkové náklady majú až na rok 2016 rastúci trend. Náklady v ŽP sa po ostrom poklese v roku 2015 a 2016 opäť zvýšili a až v roku 2019 dosahovali hodnoty ktorá bola nameraná v roku 2012. V neživotnom poistení je až na malé výkyvy pozorovaný narastajúci trend. V roku 2019 dosiahli celkové náklady na českom poistnom trhu medziročný rast 6,32%.

Na rozdiel od slovenského poistného trhu, český trh za posledné obdobie vedie v nákladoch na neživotné poistenie. Na začiatku analyzovaného obdobia, v roku 2004, bol rozdiel celkových nákladov skoro dvojnásobný v prospech českého trhu. Tento rozdiel sa postupne znižoval a v roku 2019 mal náklady vyššie len o 34% po prepočítaní pomocou koeficientu na základe počtu obyvateľov a o 25% pri prepočte k HDP.

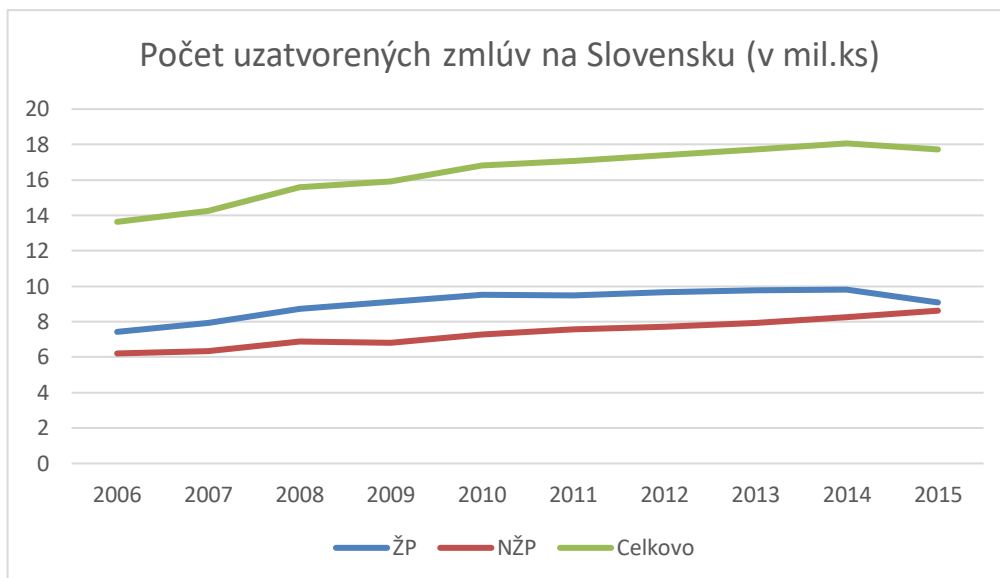

Graf č.5: Porovnanie nákladov na poistné plnenie (vlastné spracovanie nákladov zo stránok SLASPO a NBS)

3.3 Počet zmlúv

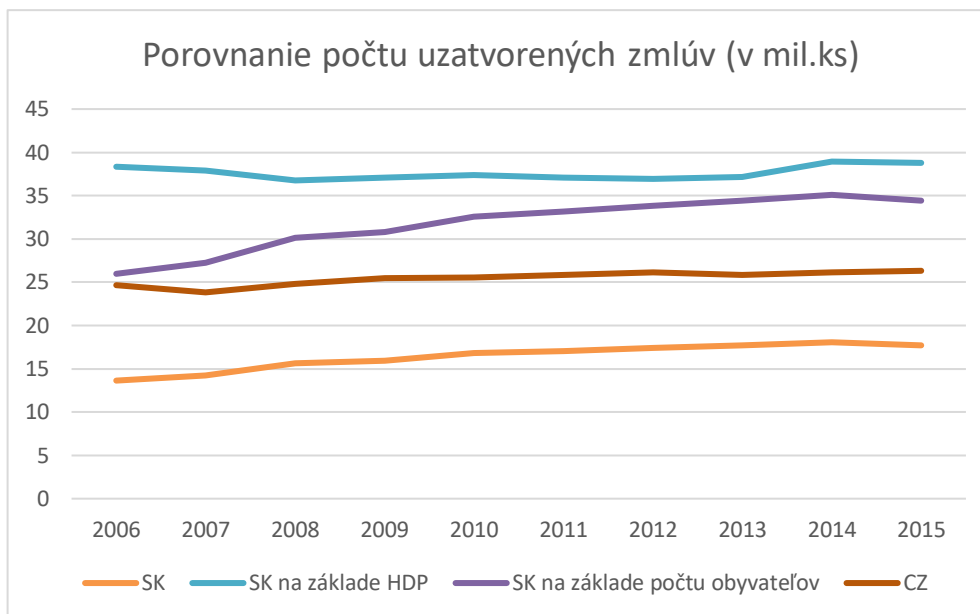
Poistné zmluvy sú dôležitým medzičlánkom medzi klientmi a poisťovňami. Okrem iného sú v nich dané pravidlá platenia poistného a podmienky vyplatenia poistného plnenia v prípade vzniku poistnej udalosti. Do roku 2006 bolo iné vykazovanie štatistických údajov a preto nie je možné ich porovnávať s hodnotami po roku 2006. *Od roku 2016 nie sú Národnou Bankou Slovenska k danému ukazovateľu zverejňované žiadne hodnoty.*

V pozorovanom období boli počty uzatvorených zmlúv vždy vyššie v ŽP než v NŽP. Tento rozdiel sa až do roku 2015 znižoval. Zvýšený nárast záujmu o poistné zmluvy bol zaznamenaný v roku 2008 z dôvodu svetovej krízy. V roku 2010, bol nárast poistných zmlúv vyšší o 5,66% a bol spôsobený veľkým počtom záplav v roku 2009, čo u ľudí vyvolalo potrebu záujmu o poistenie.

Graf č.6: Počet zmlúv uzatvorených na Slovensku v období 2008-2015 (vlastné spracovanie údajov z webovej stránky SLASPO)

Čo sa týka porovnania s Českou Republikou, v pozorovanom období bolo viac zmlúv uzatvorených v NŽP, čo je presný opak v porovnaní so situáciou na Slovensku. Zatiaľ čo počet uzatvorených zmlúv v ŽP klesal, v NŽP naopak každoročne rástol. Tento rozdiel sa každým rokom zväčšoval a v roku 2019 dosiahol päťnásobný rozdiel. Po uvážení porovnávanie pomocou koeficientu výtvarného na základe podielu počtu obyvateľov oboch krajín, na Slovensku sa uzatváralo v každom pozorovanom roku viac zmlúv než poisťovne prevádzkujúce svoju činnosť na území Českej republiky. V roku 2015 bol, po uvážení koeficientu, na Slovensku uzavretých o približne 8,2 milióna zmlúv viac než v Česku. Pri porovnávaní na základe HDP vidíme ešte ostrejší rozdiel v prospech slovenského trhu. Napríklad v roku 2015 bol tento rozdiel vo výške až 12,5 milióna zmlúv. Obdobie po roku 2016 nemôžeme porovnávať, pretože slovenský trh túto veličinu z dôvodov uplatnenia metodiky Solvency II prestal vykazovať.

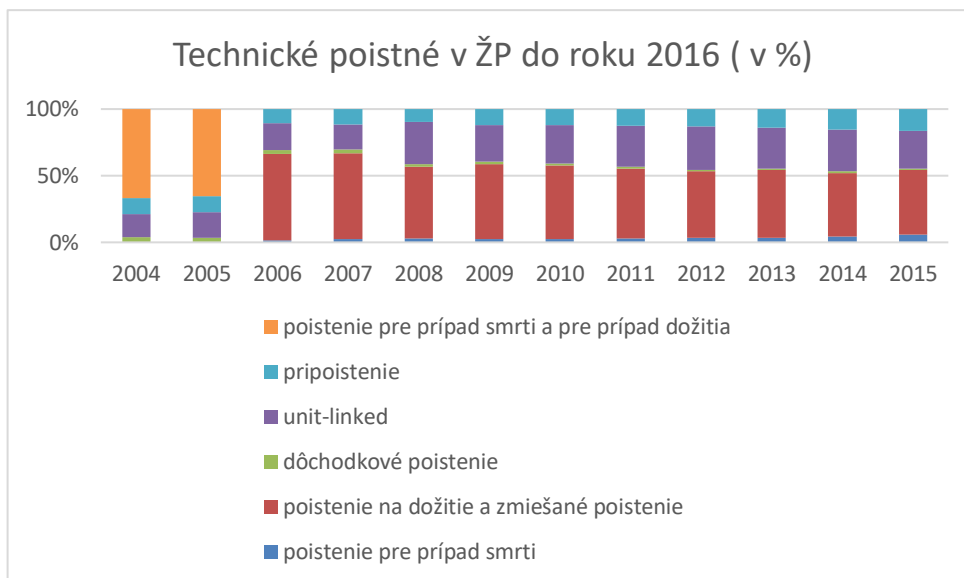
Graf č.7: Porovnanie počtu uzatvorených poisťných zmlúv (vlastné spracovanie údajov zo stránok Slovenskej a Českej asociácie poisťovní)

3.4 Delenie a pomer poisťných produktov v životnom a neživotnom poistení

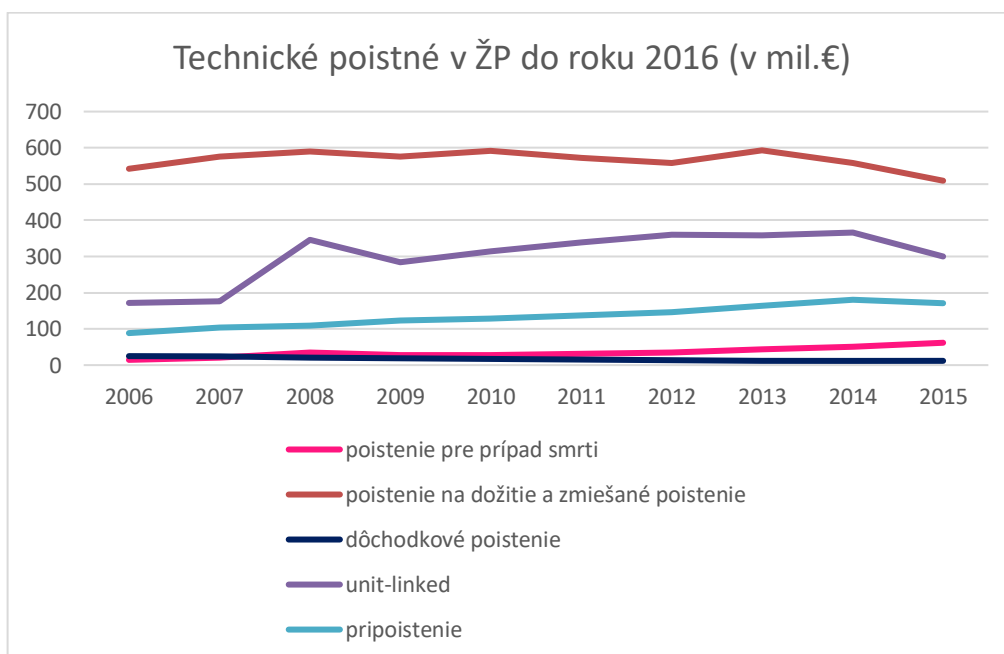
Vzhľadom k tomu, že sa od roku 2016 kvôli regulácii Solvency II menilo delenie poisťných produktov, rozdelíme porovnanie na dve časti – na obdobie do roku 2016 a na obdobie po roku 2016.

Životné poistenie

V rámci delenia poisťných produktov v životnom poistení je potrebné poznamenať, že do roku 2006 boli *Poistenie pre prípad smrti* a *Poistenie dožitia* vykazované spolu. Čo sa týka obdobia do roku 2016, v životnom poistení bol bezkonkurenčne s polovičným podielom na prvom mieste na predpísanom poistenom *Poistenie na dožitie a zmiešané poistenie*. Za toto obdobie sa jeho podiel postupne znižoval, no aj napriek tomu v roku 2015 dosahoval 50%-ného podielu na poistnom. Následne, podobne s približne s podielom 20% malo Unit-linked poistenie. V roku 2009 zaznamenalo toto poistenie výrazný spád z dôvodu svetovej ekonomickej krízy, a preto poisťníci nechceli preberať investičné riziko na seba. Na treťom mieste sa za toto obdobie držalo *Pripoistenie* s približne 10%. Ostatné poisťné produkty, konkrétne poistenie pre prípad smrti a dôchodkové poistenie, dosahovali malých hodnôt.

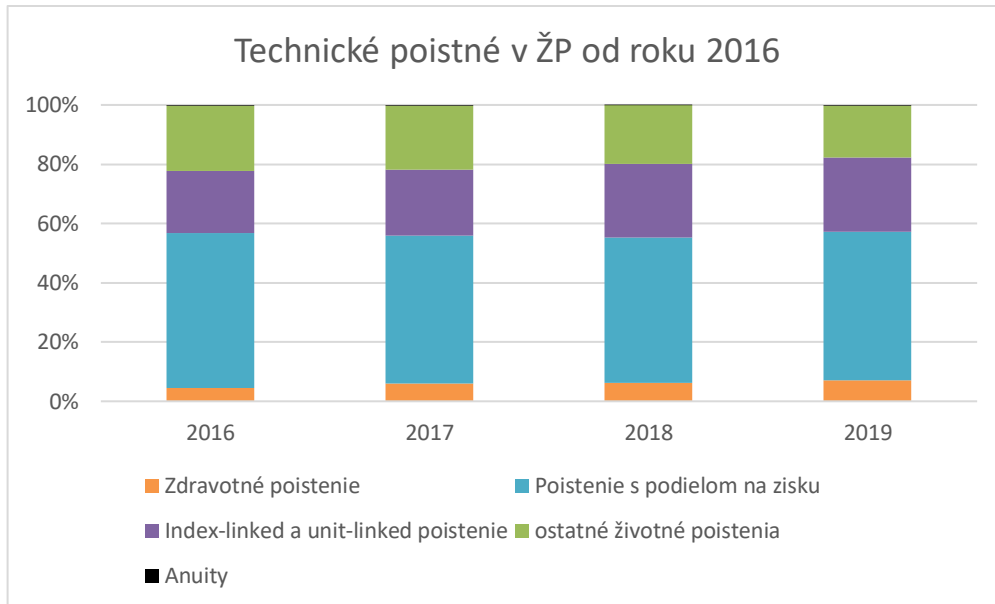
Graf č.9: Podiely poistných produktov na technickom poistnom v životnom poistení na slovenskom poistnom trhu do roku 2016 (vlastné spracovanie údajov zo stránky Slovenskej Asociácie Poistovní)

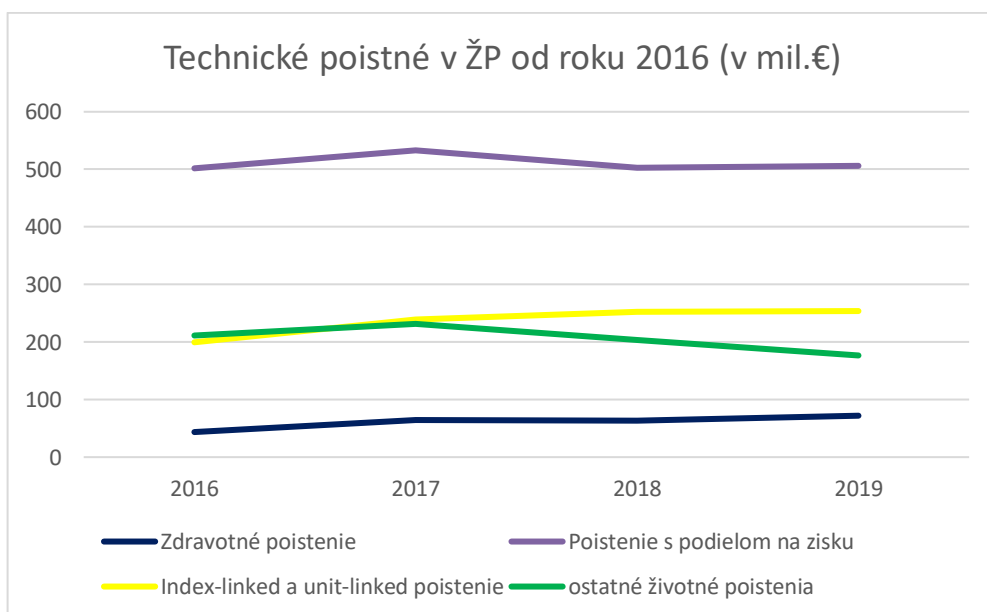
Graf č.10: Vývoj najvýznamnejších poistných produktov na slovenskom poistnom trhu do roku 2016 (vlastné spracovanie údajov z webovej stránky Slovenskej Asociácie Poistovní a Národnej Banky Slovenska)

Ako už bolo uvedené v úvode tejto podkapitoly, od roku 2016 sa kvôli regulácii Solvency 2 zmenil systém vykazovania ukazovateľov, čo ovplyvnilo aj delenie poistných produktov. V rámci životného poistenia sa za obdobie 2016-2019 držalo na prvom

mieste *Poistenie s podielom na zisku* s konštantným podielom 55%. Na druhom mieste sa od roku 2017 *umiestňovali Index-linked a unit-linked poistenie*. S najmenším podielom sa s priemerom 0,2% *umiestňovali Anuity vyplývajúce z poistných zmlúv o neživotnom poistení a súvisiace so záväzkami vyplývajúcimi zo zdravotného poistenia*.

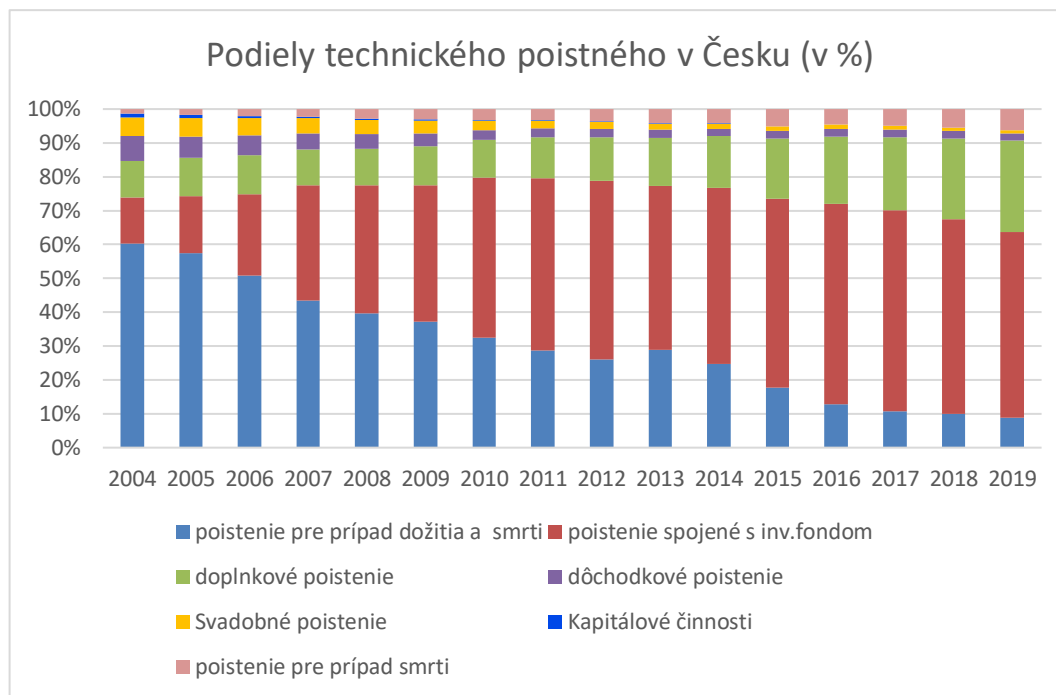
Graf č.12: Podiely Technického poistného v Životnom poistení od roku 2016 na Slovensku (vlastné spracovanie údajov zo stránok SLASPO a NBS)

Graf č.12: Vývoj najvýznamnejších poistných produktov na slovenskom poistnom trhu od roku 2016 (vlastné spracovanie z webovej stránky Slovenskej Asociácie Poistovní a NBS)

Čo sa týka životného poistenia v Českej republike, vývoj trendu sa za posledné roky menil a preto nie je možné určiť, že ktorý typ poistenia z dlhodobého hľadiska je na prvom mieste v rámci technického poistného. Z grafu č.13 je zrejmé, že do roku 2009 malo najväčší podiel *Poistenie pre prípad dožitia a smrti*, pričom v roku 2004 zaberalo na poistnom trhu vyše 60% z celkového podielu. Od roku 2010 je na prvom mieste *Poistenie spojené s investičným fondom*, ktoré sa až do roku 2019 tvorilo približne 50%-ný podiel v celkového poistného v životnom poistení. Poistenie pre prípad smrti sa postupne až k roku 2019 prepadlo na tretie miesto s podielom približne 15%. Doplnkové poistenie s každoročne sa zvyšujúcim podielom na technickom poistnom je za posledné roky na druhom mieste. Ostatné 4 životné poistenia spolu, ako môžeme vidieť na grafe č.13, tvoria malé percento podielu na technickom poistnom, ktoré sa každým rokom znižuje.

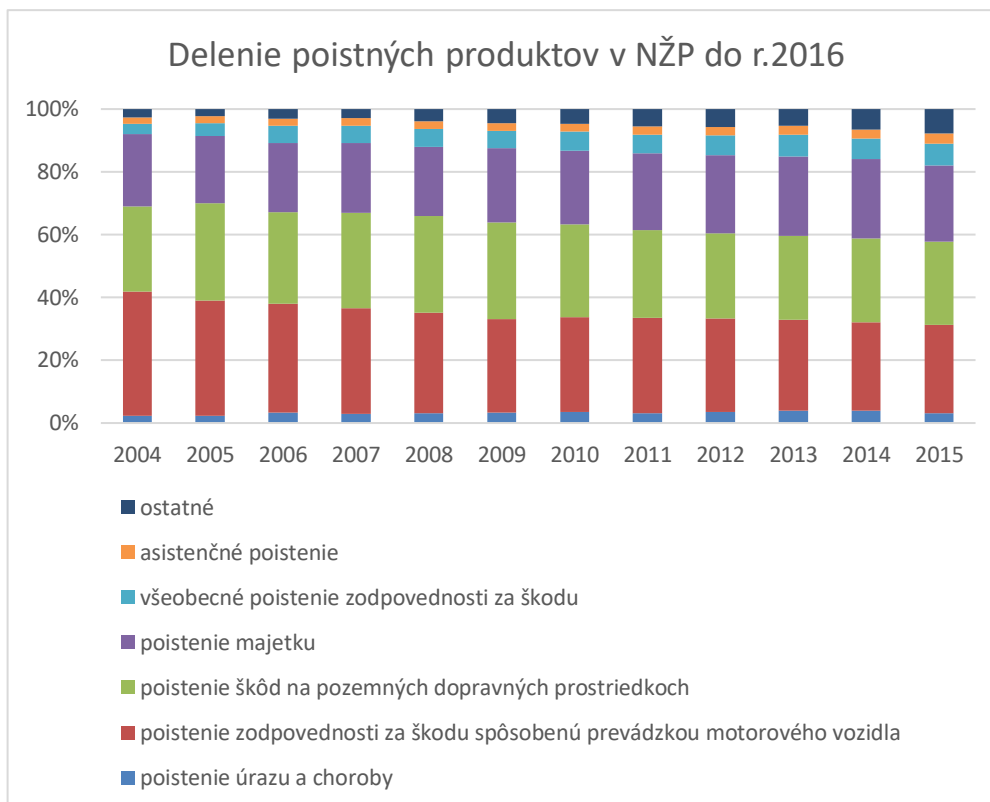
Pri porovnávaní oboch trhov je potrebné prihliadnuť na skutočnosť, že tieto krajiny vykazujú dané štatistiky s určitými rozdielmi. Najväčším rozdielom, je fakt, že slovenský trh používa podrobnejšie delenie poistných produktov, zatiaľ čo český poistný trh vykazuje poistné produkty vo väčších skupinách. Do roku 2016 pozorujeme v Česku a na Slovensku rovnaký trend v rámci toho, že úroveň *Investičného poistenia* rástla a na druhú stranu *Poistenie pre prípad dožitia a smrti* klesalo. Od roku 2016 pozorujeme, že na oboch trhoch životného poistenia zaberá výrazný podiel *Investičné poistenie*, kde je nositeľom investičného rizika poistník ako aj *Kapitálové poistenie*.

Graf č.13: Podiely technického poistného v ŽP v Českej republike (vlastné spracovanie údajov z Výročných správ Českej asociácie poisťovní)

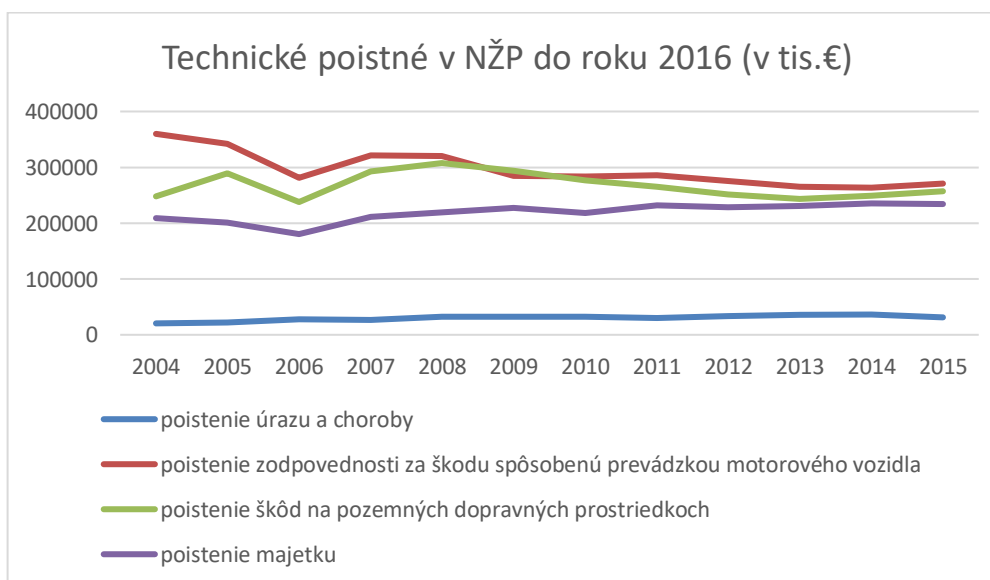
Neživotné poistenie

Nazačiatok je potrebné poznamenať, že v roku 2008 sa v rámci úprav týkajúcich sa pozmenenia vykazovania poistných produktov v oblasti neživotného poistenia sa prestali vykazovať *Ostatné neživotné poistenia* a miesto nich sa začalo vykazovať *Aktívne zaistenie*. V období 2004-2016 sa v slovenskom neživotnom poistení na prvom mieste umiestnilo *Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla*. Následne *Poistenie škôd na pozemných dopravných prostriedkoch* a na treťom mieste s podobným podielom ako u druhého menovaného poistenia sa umiestnilo *Poistenie majetku*. *Všeobecné poistenie zodpovednosti za škodu* dosahovalo zhruba 5%-ného podielu na neživotnom technickom poistnom. Pod ostatné produkty boli zaradené: *poistenie škôd na iných ako pozemných dopravných prostriedkoch*, *poistenie zodpovednosti dopravcu*, *poistenie právnej ochrany*, *aktívne zaistenie* a *poistenie úveru a finančných strát*.

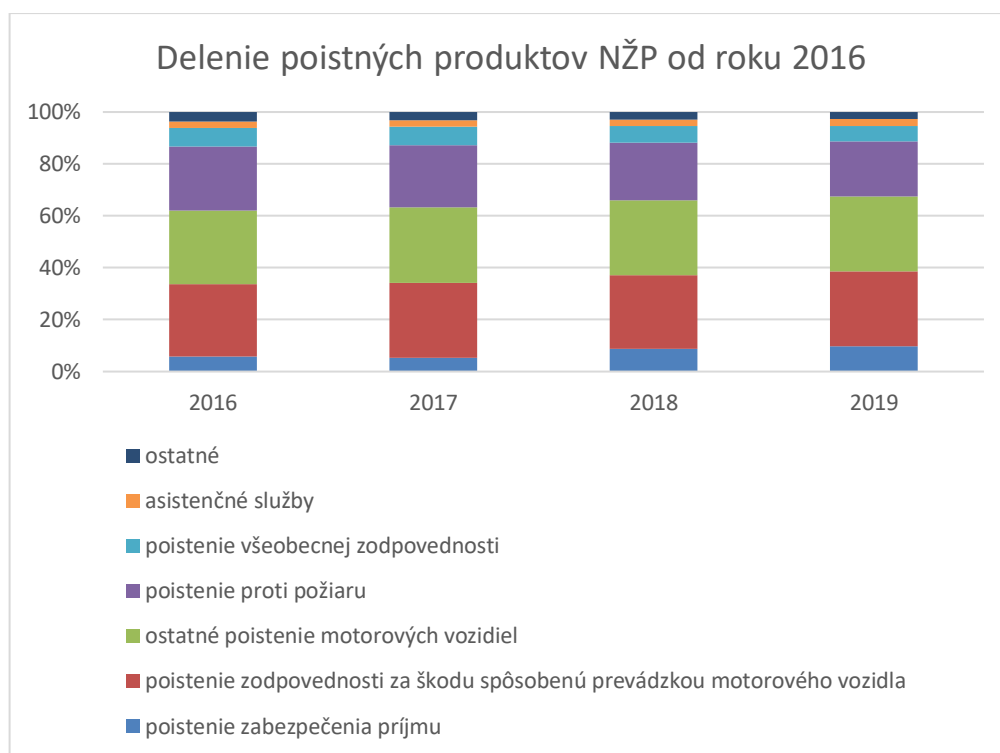
Graf č.14: Technické poisťné v NŽP do roku 2016 (vlastné spracovanie údajov zo stránok SLASPO a NBS)

V rámci numerického vývoja v neživotnom poistení boli pre porovnanie vybrané tie najvýznamnejšie poisťnia z hľadiska technického poisťného.

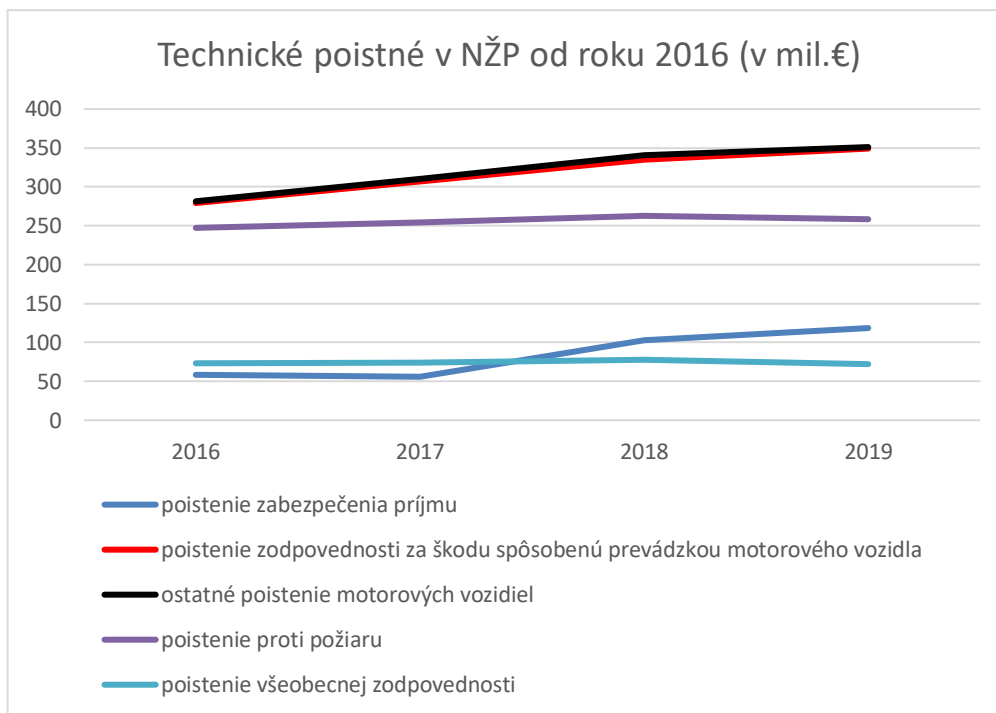

Graf č.15: Vývoj najvýznamnejších poisťných produktov v neživotnom poistení do roku 2016 (vlastné spracovanie údajov z webovej stránky Národnej Banky Slovenska)

Od roku 2016 sú v neživotnom poistení za pozorované štyri roky na prvom mieste približne s rovnakým podielom *Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla* a *Ostatné poistenie motorových vozidiel*, ktoré spolu tvoria až 60% celkového predpísaného poistného. Na treťom mieste je s približne 25%-ným podielom *Poistenie proti požiaru a iným majetkovým škodám*. Za zmienku ešte stojí *Poistenie všeobecnej zodpovednosti*, ktoré dosahovalo 5%-ný podiel. Medzi ostatné poistenia boli zaradené: *poistenie liečebných nákladov, námorné letecké a dopravné poistenie, poistenie úveru a kaucie, poistenie právnej ochrany a rôzne finančné straty*.

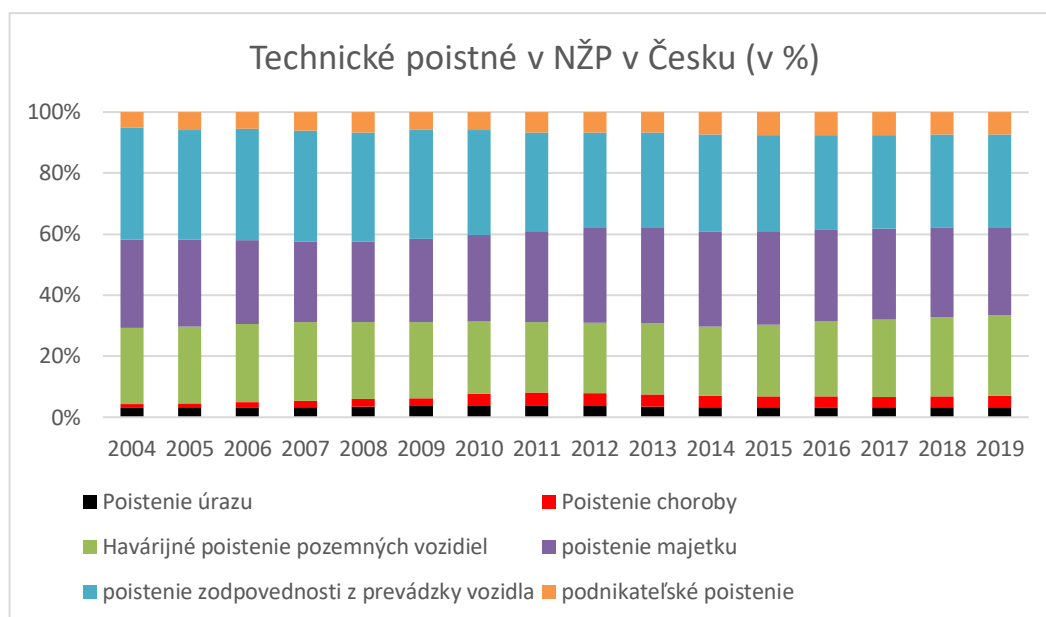

Graf č.16: Podiely technického poistného v neživotnom poistení od roku 2016 (vlastné spracovanie údajov zo stránok SLASPO a NBS)

Graf č.17: Vývoj najvýznamnejších poistných produktov v neživotnom poistení od roku 2016 (vlastné spracovanie údajov z webovej stránky Národnej Banky Slovenska)

Pri porovnaní s českým poistným trhom musíme mať na pamäti skutočnosti uvedené v porovnávaní v životnom poistení. Druhou dôležitou poznámkou je fakt, že retailové majetkové poistenie ako samostatný druh poistenia je v štatistikách uvádzaný od roku 2017. Spoločným ukazateľom je fakt, že na obidvoch poistných trhoch zaberá najväčší podiel *Poistenie zodpovednosti z prevádzky vozidla* ako aj *Havárijne poistenie*. Poistenie majetku sa na Slovensku samostatne nevykazuje. Naopak, na Slovensku je samostatne vykazované *Poistenie proti požiaru*, ktoré má pomerne veľké zastúpenie na trhu, avšak v Česku samostatne udávané nie je. Poistenie motorových vozidiel sa v obidvoch krajinách vývíjajú podobným štýlom a podieľajú sa približne na polovici poistného trhu v neživotnom poistnom.

Graf č.18: Podiely technického poistného v NŽP v Českej republike (vlastné spracovanie údajov na základe Výročných správ uverejnených na stránke ČAP)

3.5 Koncentrácia poistného trhu

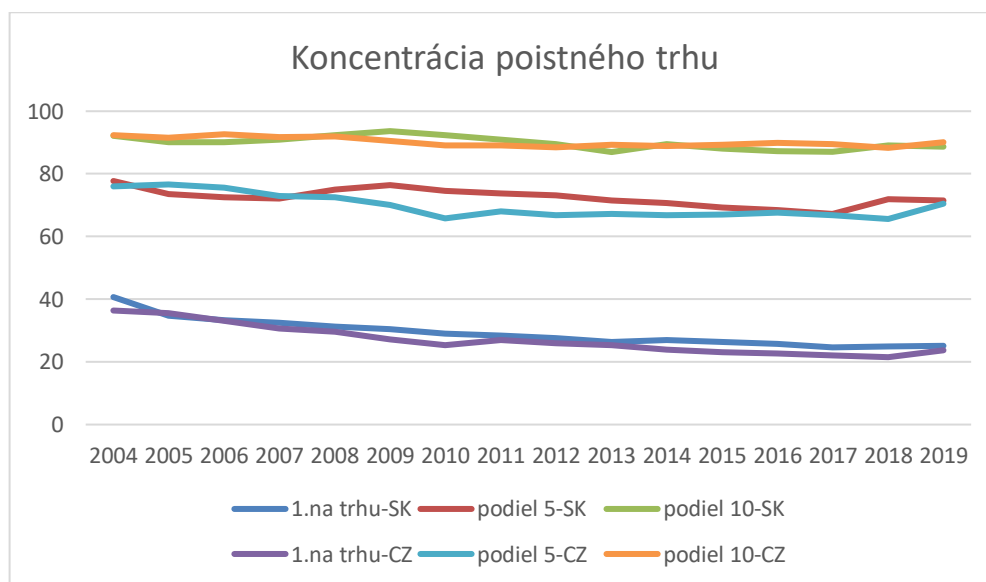
Tento ukazateľ je definovaný ako podiel najväčších poisťovacích spoločností na technickom poistnom. Na danom poistnom trhu je buď relatívne menší počet poisťovní, ktoré majú pod sebou veľkú časť technického poistného v rámci poistného trhu alebo ich je viac a technické poistné je medzi nich rovnomernejšie rozložené.

Prvé miesto v rámci koncentrácie poistného trhu za celé obdobie na Slovensku zaberá poisťovňa Allianz - Slovenská poisťovňa, a. s. , hoci jej suverénosť počas sledovaného obdobia každoročne klesala. Celkovo klesla približne o 15%. V roku 2019 mala podiel na slovenskom trhu v technickom poistnom 25,08%.

Podiel 5-tich najväčších poisťovní z hľadiska koncentrácie sa pohybuje v rozpätí [67,22%;76,42%]. Tento podiel postupne klesal do roku 2017 a následne v roku 2018 zaznamenal 4%-ný nárast, ktorý bol spôsobený prudkým medziročným zvýšením hodnoty technického poistného v životnom poistení u poisťovne KOOPERATIVA. V roku 2019 zaznamenalo päť najväčších poisťovní podiel 71,46%. Percentuálny podiel 10-tich poisťovní je v intervale [86,96;93,65]. Prakticky to vyjadruje skutočnosť, že 10 poisťovacích spoločností má k správe technické poistné skoro celého slovenského poistného trhu. Výraznejší celkový pokles koncentrácie pozorovaný u všetkých troch

skupín za pozorované obdobie na poistnom trhu znamená, že sa prejavuje konkurencieschopnosť väčšieho počtu poisťovacích spoločností.

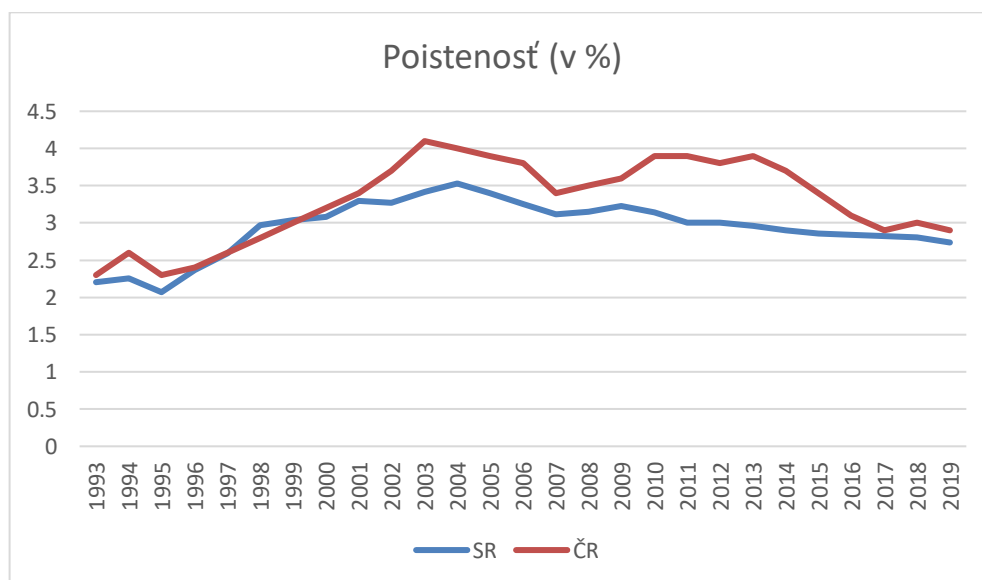
V rokoch 2004 – 2019 bola „jedničkou“ na trhu v Českej republike Česká Pojišťovna, ktorá mala percentuálny podiel na technickom poistnom v rozsahu [21,5;36,39]. Avšak jej podiel sa, tak ako na Slovensku Allianz, každým rokom znižoval. Za pozorovaných 15 rokov klesol o 12,69%. V roku 2019 sa Česká Pojišťovna spojila s poisťovňou Generali, obsadili prvú priečku a ich celkový podiel bol 23,7%. Podiel piatich najväčších poisťovní na českom poistnom trhu sa pohyboval v intervale [65,6%;76,63%]. Tento podiel, ako aj na slovenskom poistnom trhu, postupom času klesal. Percentuálny podiel desiatich najviac podielajúcich sa poisťovní na technickom poistení sa pohyboval za pozorované obdobie približne na úrovni 90%. V roku 2019 bol tento podiel 90,1%. Tak ako na slovenskom poistnom trhu je skoro celý objem technického poistného koncentrovaný u desiatich poisťovní. Na druhú stranu pokles koncentrácie vyjadruje skutočnosť, že aj na českom trhu sa prejavuje konkurencieschopnosť ostatných poisťovní (nielen tej najväčšej). Z pozorovaných hodnôt teda môžeme konštatovať, že koncentrácia slovenského a českého poistného trhu má podobnú charakteristiku a vývoj.

Graf č.19: Koncentrácia poistného trhu na Slovensku a v Česku za obdobie 2004 - 2019 (vlastné spracovanie údajov zo stránok ČAP a SLASPO)

3.6 Poistenosť na poistnom trhu

Táto veličina kalkuluje pomer medzi celkovým technickým poistným v danom poistnom trhu a hrubým domácim produktom (HDP). Ako môžeme na grafe 13 vidieť, na českom trhu je za sledované obdobie, s výnimkou rokov 1998 a 1999, väčší pomer medzi poistným a HDP než tomu bolo v Slovenskej Republike. V tomto období stagnoval aj hrubý domáci produkt, avšak technické poistné mierne kleslo, čo sa prejavilo na poklese tejto veličiny. Od roku 2013, kedy nastal najväčší rozdiel medzi trhmi, sa rozdiel postupne zmenšoval kvôli výraznému poklesu poistenosti v Českej republike. Percentuálne vyjadrené hodnoty poistenosti sa pohybovali v intervale [2,2;4,1]. V roku 2019 dosiahol český poistný trh poistenosti 2,9% a slovenský trh 2,74%. Hodnoty poistenosti obidvoch trhov sa nachádzajú hlboko pod európskym priemerom asociácie Insurance Europe.

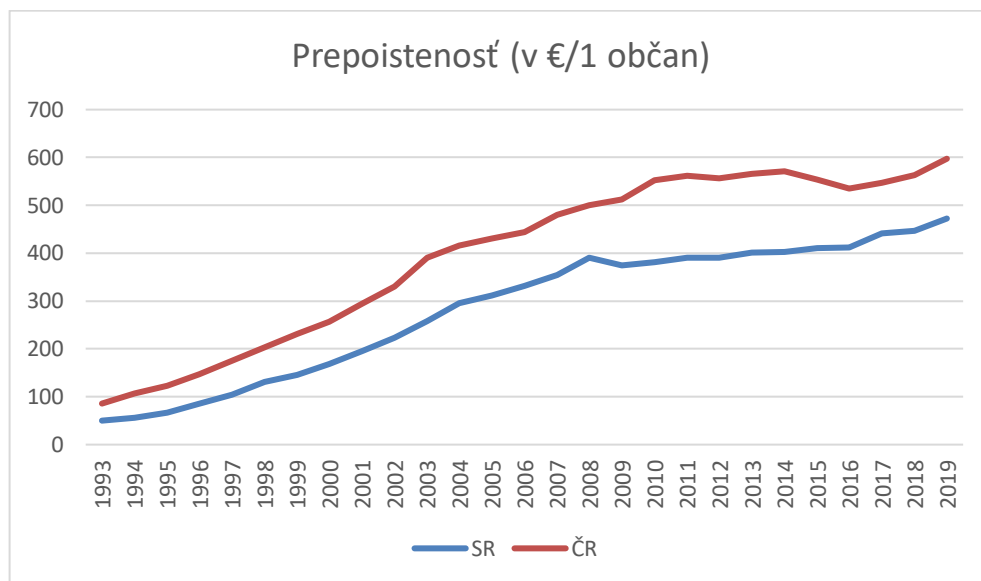
Graf č.20: Porovnanie poistenosti na slovenskom a českom trhu z obdobia 2004-2019 (vlastné spracovanie údajov zo štatistík stránok SLASPO a ČAP)

3.7 Prepoistenosť na poistnom trhu

Prepoistenosť je definovaná ako pomer technického poistného ku počtu obyvateľov. Tento ukazovateľ demonštruje, že aká výška technického poistného pripadá na jedného občana krajiny. Prepoistenosť na slovenskom poistnom trhu dosahuje, až na výnimku v roku 2009, každoročne pravidelné prírastky. V roku 2009 nastal pokles prepoistenosti z dôvodu svetovej krízy, čo bolo spôsobené poklesom technického

poistného zároveň k mierne rastúcim počtom obyvateľov. V roku 2019 dosahovala hodnoty 472 € na jedného obyvateľa.

České hodnoty sa taktiež vyznačujú rastúcim trendom. Za analyzované obdobie boli hodnoty českého prepoistenia celkovo vyššie než tie slovenské. U obidvoch krajín z dlhodobého hľadiska rástol absolútny rozdiel, ktorý sa od roku 2014 začal zmenšovať. V poslednom pozorovaní v roku 2019 sa absolútny rozdiel oproti roku 2018 výrazne nemenil.

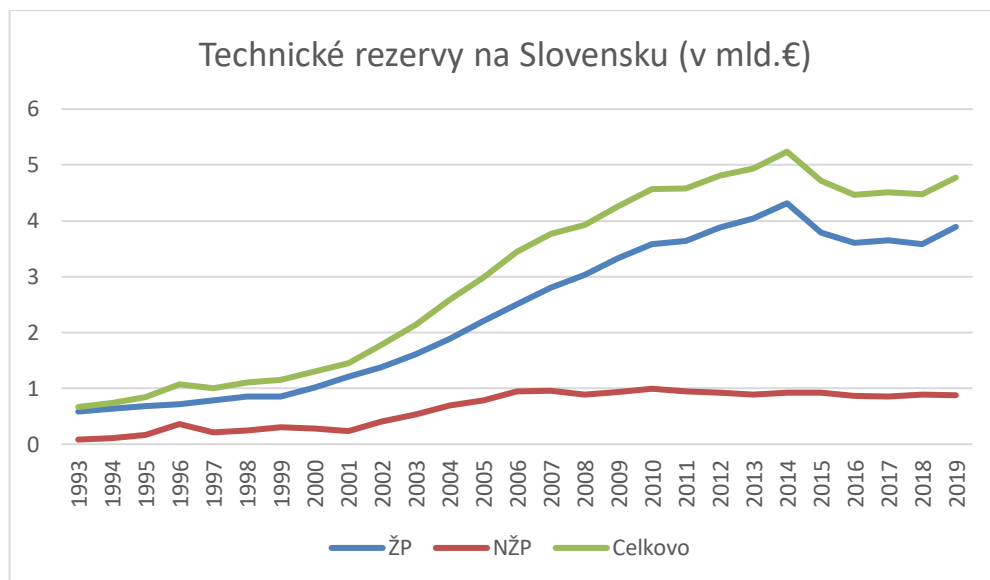
Graf č.21: Porovnanie prepoistenosti na slovenskom a českom trhu (vlastné spracovanie údajov zo štatistík stránok SLASPO a ČAP)

3.8 Technické rezervy

Technické rezervy sú pre poisťovne veľmi dôležitým faktorom. Vytvárajú ich pre potreby pokrytia záväzkov vyplývajúcich z poistnej činnosti, ktoré sú pravdepodobné alebo isté, avšak neznámy je vznik poistnej udalosti či výška poistného plnenia.

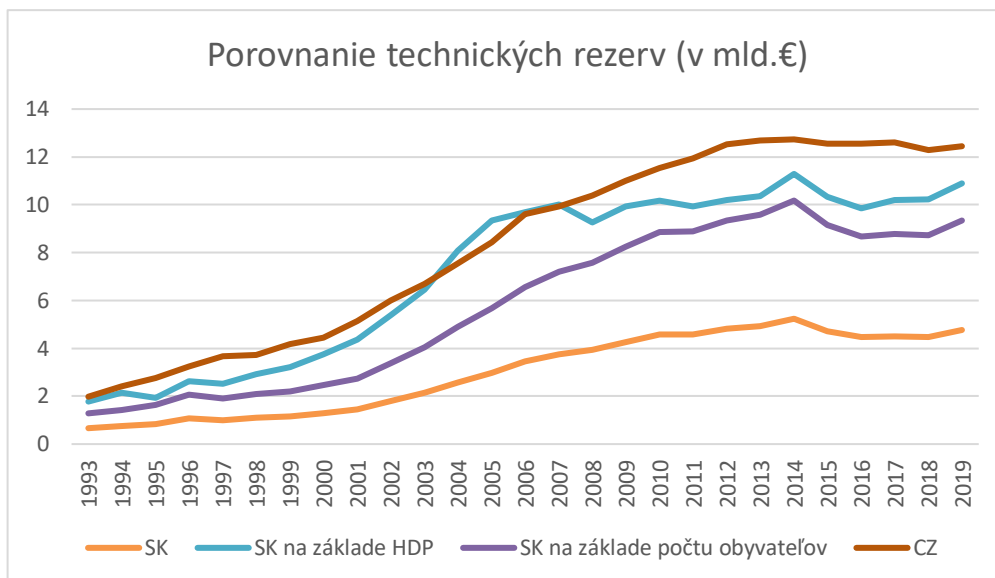
Pre porovnanie použijeme brutto rezervy. Pod pojmom brutto rezervy sú myslené netto rezervy, ktoré pokrývajú náklady na poistné plnenia doplnené o správne náklady. V rámci porovnania technických rezerv u oboch poistných trhov pozorujeme, že na obidvoch trhoch sú omnoho väčšie rezervy vynaložené na neživotné poistenie. Tento rozdiel je v priemere viac než trojnásobný. Celkové technické rezervy na slovenskom trhu, s výnimkou rokov 1997 a 2015, zaznamenávali každý rok rast. Výrazný pokles

medziročných prírastkov technických rezerv v posledných rokoch oproti začiatku 21. storočia bol spôsobený účinnosťou zákona č.8/2008 Z.z. o poisťovníctve, ktorý upravil podmienky zdaňovania technických rezerv a zákona č.39/2015 Z.z. o poisťovníctve, ktoré upravil vytváranie a správu technických rezerv.

Graf č.22: Technické rezervy na slovenskom poisťnom trhu za obdobie 1993-2019 (vlastné spracovanie údajov zo štatistík stránok Národnej Banky Slovenska a SLASPO)

Pri porovnaní obidvoch poisťných trhov, po prepočítaní na počet obyvateľov, boli v prvom roku pozorovania v Česku o 50% vyššie než na Slovensku. Tento rozdiel sa postupne zväčšoval do roku 2001 a následne sa začal výrazne znižovať. V roku 2019 činil tento rozdiel približne 33% medzi poisťnými trhmi. Avšak pri prepočte podľa HDP v rámci technických rezerv vykazoval slovenský trh v rokoch 2004-2007 vyššie hodnoty než české technické rezervy.

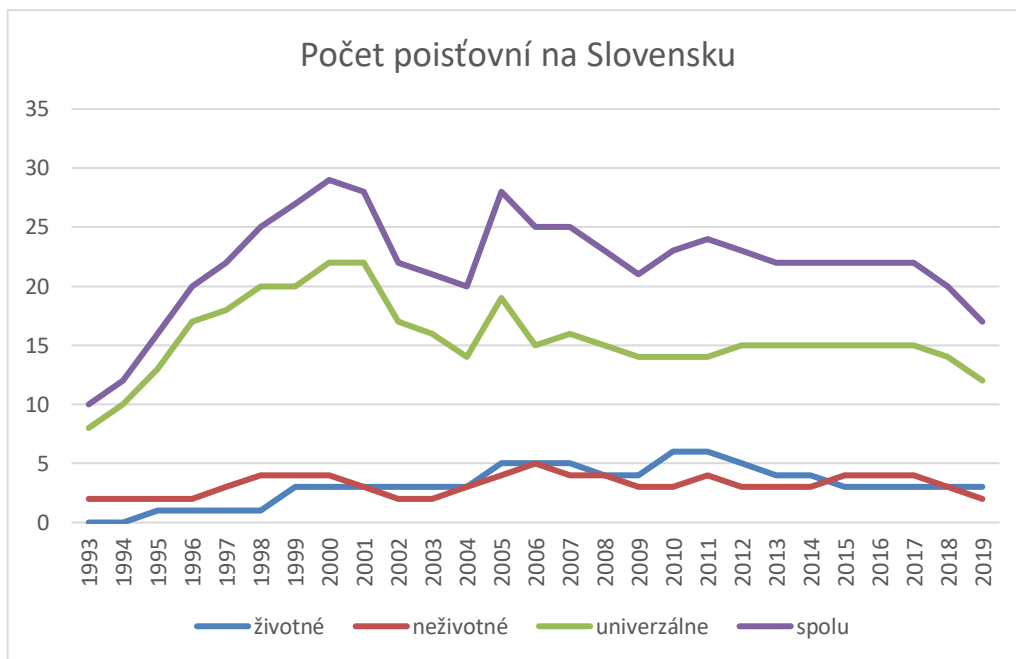

Graf č.23: Porovnanie technických rezerv českého a slovenského poistného trhu (vlastné spracovanie údajov na základe webových stránok SLASPO, NBS a ČAP)

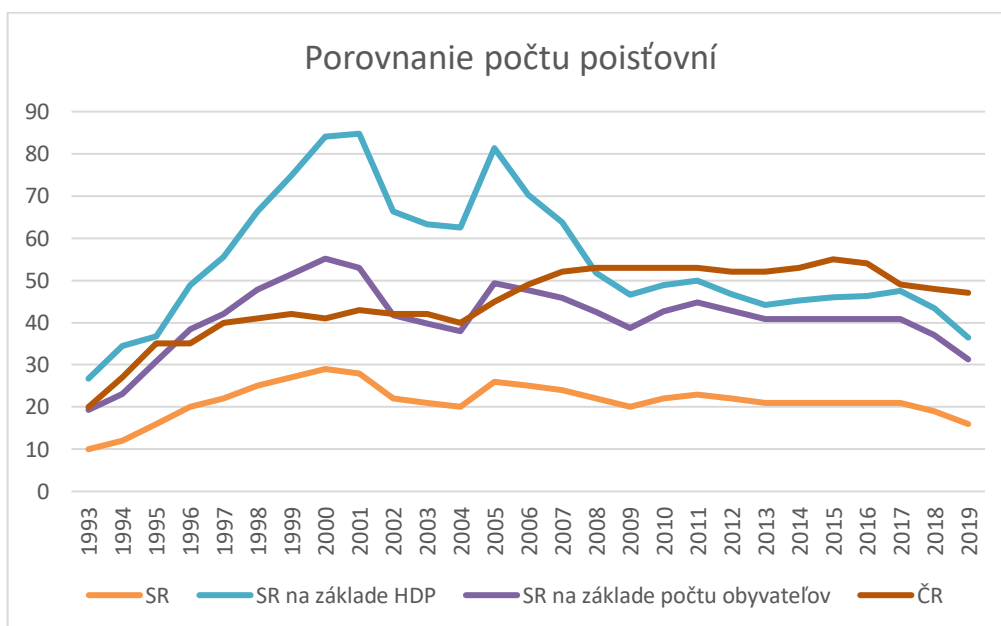
3.9 Počet poisťovní

Na záver popíšeme vývoj počtu poisťovacích spoločností. Hodnoty sú udávané bez započítania Slovenskej a Českej kancelárii poisťovní. Po prechode ku kapitalizmu nastalo z dôvodu demonopolizácie poistného trhu výrazné zakladanie nových poisťovní, ktoré sa po roku 2000 zastavilo. Po tomto roku nastal úbytok poisťovní z dôvodu krachu alebo ich likvidácie. V roku 2005 nastal ostrý rast poisťovní (najmä tých zahraničných) na základe regulácie Európskej Únie týkajúcej sa voľného pohybu služieb.

Pre porovnanie tejto veličiny použijeme, ako pri predošlých veličinách, prepočet podľa obyvateľov a HDP. Pri prepočte podľa populácie vidíme, že až na roky 1996-2001 a 2005, bol celkový počet aktívnych poisťovní väčší v Českej Republike. Podľa prepočtu na HDP nadobúda počet poisťovní na Slovensku väčšie hodnoty od roku 1993 do roku 2007. Od roku 2007 má aj napriek prepočtu väčší počet poisťovní Česká republika. Za posledné roky pozorujeme úbytok počtu poisťovacích spoločností spôsobený zásluhou zlučovania poisťovní do väčších celkov, ukončením pôsobenia niektorých poisťovní členských štátov a zároveň aj prísnejšími podmienkami na prevádzkovanie poistných služieb. V roku 2019 prevádzkovalo na území Slovenskej republiky svoje služby 17 poisťovní, z toho 3 životné, 2 neživotné a 12 univerzálnych poisťovní.

Graf č.24: Počet poisťovní na Slovensku (vlastné spracovanie údajov zo stránok SLASPO a ČAP)

Graf č.25: Porovnanie počtu poisťovní na českom a slovenskom poisťovnom trhu za obdobie 2004-2019 (vlastné spracovanie údajov zo stránok SLASPO a ČAP)

Záver

V prvej kapitole bakalárskej práce sme sa zoznámili s poisťovníctvom a poisťným trhom ako jednou z oblastí finančníctva vrátane zavedenia a zadefinovania základných pojmov. Dôraz bol kladený hlavne na korektné zadefinovanie základných termínov aby sa tým predišlo nepresnému pochopeniu ďalších odstavcov. Na konci tejto kapitoly boli ukázané základy fungovania poisťného trhu.

V druhej kapitole bol postupne predstavený historický vývoj poisťného trhu na území Slovenska. Uviedli sme si začiatky poisťovníctva v stredoveku a následne sme si opísali celý vývoj poisťného trhu v Uhorsku až do roku 1918. Po rozpade Uhorska sme si opísali rozvoj slovenského poisťného trhu v medzivojnovom období Československa a následne aj vývoj poisťného trhu v socializme. Posledná časť kapitoly sa venuje hlavným vývojovým zmenám na poisťnom trhu po roku 1989 v rámci prechodu ku kapitalizmu.

Tretia časť práce bola vyhradená pre analýzu poisťného trhu. Pomocou vhodných ukazateľov poisťného trhu spracovaných do grafov sme porovnávali súčasný stav slovenského poisťného trhu s ohľadom na minulé roky, ktorý sme porovnali so situáciou na poisťnom trhu v Českej Republike. V rámci porovnávanie boli použité koeficienty založené na prepočte na počet obyvateľov, ako aj na prepočte na základe hrubého domáceho produktu.

Pri vytváraní tejto práce som si osvojil znalosti z oblasti poisťovníctva, ako aj prácu v programe MS Excel v rámci spracovávania dát pri vytváraní potrebných grafov a tabuliek.

Literatúra

- [1] Cipra, T.: Pojistná matematika. Ekopress. Praha, 2006
- [2] Čejková, V., Nečas, S.: Pojistný trh. Masarykova univerzita. Brno, 2005
- [3] Čejková, V. a kol.: Poistný trh – teória i prax. Iura Edition. Bratislava, 2011
- [4] Ducháčková, E., Daňhel, J.: Teorie pojistných trhů. Professional Publishing. Praha, 2010
- [5] Hlavička, L. a kol.: Pojistný Obzor 4/2019. Česká asociace pojišťoven. Praha, 2019
- [6] Chaloupecký, J., Marvan, M.: Dějiny pojišťovnictví v Československu, 1. díl, Česká pojišťovna, Praha, 1989
- [7] Chaloupecký, J., Marvan, M.: Dějiny pojišťovnictví v Československu, 2. díl, Česká pojišťovna a.s., Praha, 1993
- [8] Chaloupecký, J., Marvan, M.: Dějiny pojišťovnictví v Československu, 3. díl, Česká pojišťovna a.s., Praha, 1997
- [9] Chovan, P.: Poistovníctvo v kocke, Slovenská asociácia poisťovní, Bratislava, 2006
- [10] Chovancová, B. et al.: Finančný trh, 3. vyd. Iura Edition. Bratislava, 2006
- [11] Majtánová, A.: Poistovníctvo. Iura edition. Bratislava, 2009
- [12] Zákon č. 24/1991 Zb., o poisťovníctve
- [13] Zákon č. 25/1992 Zb., o poisťovníctve, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 24/1991 Zb. o poisťovníctve
- [14] Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, v platném znění
- [15] Zákon č.39/2015, zo dňa 05.03.2015, ktorým sa doplnili niektoré ustanovenie zákona o poisťovníctve
- [16] Štatistiky poisťného trhu členov asociácie Insurance Europe. Dostupné z: <http://www.insuranceeurope.eu/insurancedata>
- [17] Ročné správy publikované Slovenskou asociáciou poisťovní. Dostupné z: <https://www.slaspo.sk/rocne-spravy>
- [18] Výročné správy publikované Českej asociácie poisťovní. Dostupné z: <https://www.cap.cz/vyrocní-zpravy>

- [19] Správy Útvaru dohľadu nad finančným trhom. Dostupné z: <https://www.nbs.sk/sk/publikacie/publikacie-dohladu/sprava-o-cinnosti-udf>
- [20] Štatistické údaje slovenského poisťného sektora. Dostupné z: <https://www.nbs.sk/sk/dohlad-nad-financnym-trhom-prakticke-informacie/publikacie-a-vybrane-udaje/vybrane-udaje/suhrnne-statisticke-udaje-poisneho-sektora-zverejnovane-narodnou-bankou-slovenska>
- [21] Výročné správy Národnej Banky Slovenska. Dostupné z: <https://www.nbs.sk/sk/publikacie/vyrocna-sprava>
- [22] Správy o výkone dohľadu na finančným trhom. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/souhrnne-informace-fin-trhy/zpravy-o-vykonu-dohledu-nad-financnim-trhem/>
- [23] Štatistiky vykazované Štatistickým úradom Slovenskej republiky. Dostupné z: <https://statdat.statistics.sk//>
- [24] Štatistické údaje vykazované Českým štatistickým úradom. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statistiky>
- [25] Archív údajov Slovenskej Asociácie Poisťovní. Dostupné z: <https://www.slaspo.sk/stats/>
- [26] Ročné Analýzy slovenského finančného sektora. Dostupné z: <https://www.nbs.sk/sk/publikacie/analyzy-slovenskeho-financneho-sektora>
- [27] Brožúra venovaná 100 rokom slovenského poisťovníctva. Dostupné z: https://www.slaspo.sk/tmp/asset_cache/link/0000078706/BROZURA100%20rok-ov-FINAL.pdf
- [28] História Slovenskej asociácie poisťovní v rokoch 1991-2002. Dostupné z: <https://www.slaspo.sk/historia>